

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

Läroarbldningen

Kommunikation i förskolan

En forskningsstudie om kommunikation mellan
hem och förskola

Författare

Heidi Dahlstedt

Åse Gustavsson

Handledare

Stefan Andersson

Kommunikation i förskolan

En forskningsstudie om kommunikation mellan hem och förskola

Abstract

Syftet med vårt examensarbete var att studera hur kommunikation sker mellan hem och förskola samt vilken information som anses viktig att förmedla mellan pedagog och förälder. Anledningen till att vi valt att skriva denna forskningsrapport är att vi tror att det kan finnas brister i kommunikationen mellan förskola och hem. Vår teori tar upp hur kommunikation sker mellan människor och vilken betydelse den har för vår vardag. Vi har intervjuat sju kvinnliga förskollärare i kommunala förskolor samt lämnat ut enkäter till föräldrar som har barn i kommunala förskolor, för att se hur de olika parterna ser på den kommunikation och information som sker mellan hem och förskola. Undersökningen visar vilken sorts information pedagoger och föräldrar anser som viktig att förmedla vid de olika möten som sker i förskolan, men även vilka omständigheter som kan vara avgörande för hur samarbetet kommer att fungera mellan hem och förskola. Undersökningen visar att pedagoger och föräldrar i allmänhet har samma föreställningar om vilken information som skall lämnas ut i de olika mötena däremot visar undersökningen även de skillnader som finns beroende på olika faktorer.

Ämnesord: föräldrar, hem och förskola, högutbildade, information, kommunikation, pedagoger, samarbete, samspel

INNEHÅLL

1	BAKGRUND	5
1.1	Syftet med undersökningen.....	6
2	TEORIER OCH TIDIGARE FORSKNING	6
2.1	Vad kommunikation innebär för människan.....	7
2.2	Varför människor kommunicerar.....	8
2.3	Hur kommunikation sker mellan människor.....	10
2.3.1	<i>Muntlig kommunikation</i>	11
2.3.2	<i>Gruppkommunikation</i>	12
2.3.3	<i>Skriftlig kommunikation</i>	12
2.4	Kroppsspråkets betydelse vid kommunikation.....	14
2.5	Brister i kommunikationen.....	15
2.6	Hur kön och status påverkar vår kommunikation.....	15
2.7	Kulturella skillnader i kommunikation.....	17
2.8	Professionella möten i förskola.....	19
2.8.1	<i>Samarbetets betydelse mellan förskola och hem</i>	21
2.9	Teoretiska utgångspunkter för den aktuella forskningsstudien.....	23
2.10	Frågeställningar.....	27
3	EMPIRISKT FÄLT	28
4	METOD	28
4.1	Metoddiskussion.....	30
5	EMPIRISKT RESULTAT	32
5.1	Resultat av intervjuer med förskollärare.....	32
5.2	Resultat av enkäter till föräldrar.....	40
5.3	Analys och diskussion.....	56
6	SLUTSATS	65

KÄLLFÖRTECKNING

Bilaga A Intervjufrågor

Bilaga B Förblad till enkäter

Bilaga C Enkäter till föräldrar

1 BAKGRUND

Funderingar inför föräldrakontakten i förskolan startade under våra studier på lärarutbildningen i Kristianstad. Intresset för att få veta vad som sker när människor kommunicera med varandra blev aktuellt under vår verksamhetsförlagda utbildning. Vår uppfattning är att kommunikation mellan pedagoger och föräldrar är oerhört viktig i förskolan för att föräldrar ska få insikt om hur stor roll förskolan har under barnets tidiga år. Under utbildningens gång så har mycket av den aktuella litteraturen tagit upp hur viktigt det är att samverka med föräldrar och göra dem delaktiga i förskolans verksamhet. I läroplanen för förskolan (1998) står det tydligt att förskolan ska samarbeta med hemmet och att föräldrarna ska kunna vara med och påverka verksamheten i förskolan.

Alla som arbetar i förskolan skall visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer (Utbildningsdepartementet 1998, s 15).

Arbetslaget skall ansvara för att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan. Arbetslaget skall föra fortlöpande samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal (Utbildningsdepartementet 1998, s 15).

Förskolan kan liknas med en pall som består av tre ben; *barnen, pedagogerna och föräldrarna*. Alla tre är lika betydelsefulla och beroende av varandra och varandras förutsättningar för att pallen ska stå stadigt. Pallens mitt, hålls ihop av de tre benen som symboliserar trygghet vilket är en förutsättning för att samarbetet mellan det tre angivna benen ska fungera. För att föräldrar ska känna sig trygga med att lämna sina barn på förskolan behöver förskolan vinna deras förtroende. Föräldrarna behöver känna att deras barn blir väl omhändertagna på förskolan och får den stimulans, uppmärksamhet, trygghet, omsorg, och kärlek som deras barn behöver (Granberg 1998, s 9.f).

Vi anser att för att skapa en stabil pall så behövs kunskap om hur människor kommunicerar med varandra, både verbalt och med kroppsspråket. Vi tror att det kan finnas brister i kommunikationen i förskolan mellan pedagoger och föräldrar och att det finns olika uppfattningar om hur kommunikationen ska ske. Genom att jämföra kommunikation och samspel mellan människor får vi en större inblick i över hur vi kan hantera kommunikationen

i mötet med föräldrarna i förskolan. Detta examensarbete hoppas vi ge oss en bättre uppfattning om hur kommunikation sker mellan förskola och hem.

1.1 Syfte med undersökningen

Vårt syfte med undersökningen är att studera hur kommunikation sker mellan pedagog och förälder i förskolan, samt vilken information som anses viktig att förmedla mellan pedagog och förälder.

2 TEORIER OCH TIDIGARE FORSKNING

I teorier och tidigare forskning kommer vi att ta upp vad olika författare och forskare anser om kommunikation mellan människor.

- Avsnitt 2.1 och 2.2 tar upp vad kommunikation innebär för människans sociala vardag och identitet och vilken nytta vi har av att kommunicera. Avsnitten tar också upp vilka olika sorters kommunikation som finns mellan människor och hur miljön och våra förväntningar påverkar oss vid kommunikation
- Avsnitt 2.3 och 2.4 handlar om hur kommunikation sker mellan människor, när det gäller olika sätt att kommunicera såsom muntlig, skriftlig och kommunikation i grupp. Avsnitten handlar även om kroppsspråkets betydelse vid kommunikation och hur vi använder oss av kroppen både medvetet och omedvetet när vi kommunicerar
- Avsnitt 2.5 och 2.6 tar upp om olika missförstånd som kan uppstå när människan kommunicerar, hur vi kan lära oss att bli bättre på att kommunicera och om de skillnader som finns mellan kvinnlig och manlig kommunikation
- Avsnitt 2.7 tar upp de problem som kan uppstå vid kommunikation med människor från olika kulturella bakgrunder, samt en artikel om hur en förskola arbetar för att utveckla mötet mellan olika kulturer
- Avsnitt 2.8 beskriver olika professionella möten i förskolan och hur förskollärare kan strävar efter att förbättra samarbetet och kommunikationen mellan hem och förskola
- Avsnitt 2.9 och 2.10 innehåller en sammanfattning och diskussion om de tidigare avsnitten och tar upp relevanta inslag för undersökningen samt vår frågeställning inför undersökningen.

2.1 Vad kommunikation innebär för människan

Kommunikation kommer ursprungligen från latinets ord *communicare*. Vår kommunikation, framförallt det verbala och det skrivna ordet ger oss möjligheter att föra kunskaper och erfarenheter vidare. Dagligen ger och tar vi emot budskap såsom tankar, känslor, upplevelser, handlingar och värderingar, men endast en liten del av den dagliga kommunikationen handlar om att förmedla fakta. Genom kommunikation med andra människor så skapar vi vår identitet och utvecklar ett medvetande samtidigt som vi mognar och utvecklas som människor. Vi vill visa andra hur de ska uppfatta oss och vi vill visa andra vilket socialt läge vi befinner oss i. Människan kommunicerar genom hela livet och kommunikation är ett viktigt redskap för att kunna samspela med andra. Med hjälp av redskapet så byter vi åsikter, idéer, påverkar varandra och utvecklas som människor. Hur dessa olika faktorer kommer att fungera beror på hur vi använder oss av redskapet samt vår erfarenhet av kommunikation (Nilsson & Waldemarson 1990).

Ladberg (2000) skriver att människor måste ha ett språk för att kunna kommunicera. Den första kommunikationen sker redan vid födseln hos det lilla barnet. Genom spädbarnets joller, leende, kroppskontakt och blickar skapar vi vår första erfarenhet av kommunikation.

Kommunikation kan delas in i sex olika kategorier, *medveten, omedveten, avsiktlig, oavsiktlig, verbal och ickeverbal kommunikation*. Dessa olika kategorier är inte självständiga utan kombineras ofta, det vill säga att kommunikation kan exempelvis vara både omedveten, verbal och avsiktlig samtidigt. *Medveten kommunikation* är när vi är medvetna om att vi sänder ut ett budskap till någon annan, exempelvis att vi frågar något eller att vi ber om något. *Omedveten kommunikation* är när vi sänder ut budskap som vi inte är medvetna om, exempelvis att vi gör ett spontant ansiktsuttryck när vi talar med någon annan. Budskapet uppfattas tydligt av mottagaren men inte alltid av den som sänder ut det. *Avsiktlig kommunikation* är när vi sänder ut vissa givna signaler till den vi kommunicerar med. Signalerna kan vara avsiktliga för att uppnå en speciell effekt till den som lyssnar. *Oavsiktlig kommunikation* betyder att vi säger något spontant som vi inte kunde låta bli och som vi ibland ångrar att vi sagt. Med *verbal kommunikation* menas det talande språket, det vi klär i ord, exempelvis det vi med ord säger till någon annan. *Ickeverbal kommunikation* är när vi använder kroppen, kroppsrörelser, tonfall och ögonkontakt för att samspela med andra människor (Ladberg 2000).

2.2 Varför människor kommunicerar

Dimbleby och Burton (1999) skriver att kommunikation är inlärd. Människan kommunicerar för att förstå omvärlden och hur vi upplever vår värld. När vi kommunicerar så gör vi det för att uttrycka vår egen fantasi och för att visa vår personlighet för andra. Människan kommunicerar för att uppnå olika behov och syften exempelvis överlevnad. Vi kommunicerar för att kunna samarbeta med andra men även för att tillfredställa våra personliga behov, som att känna oss trygga i oss själva. Människan kommunicerar för att skapa relationer med andra människor och för att påverka andra. En annan anledning till kommunikation mellan människor är att hålla ihop samhället och olika sorters organisationer och för att vi ska kunna byta information med varandra.

Nilsson och Waldemarson (1990) skriver att människor samspelar med varandra för att uppnå fyra olika livsnödvändiga behov för att människan, kulturen och samhället ska kunna överleva.

- psykologiskt behov
- relationsbehov
- samhällseliga behov
- fysiologiska behov.

Psykologiska behov är vår identitet, trygghet och bekräftelse. *Relationsbehov* omfattar vårt behov av att känna tillhörighet, status och känna närhet till andra. *Samhällseliga behov* handlar om kunskapsöverföring, anpassning och traditioner. Med *fysiologiska behov* menas vårt behov av skydd, föda och fortplantning (Ibid.).

En avgörande faktor för kommunikation är att bli bekräftad som människa. Med hjälp av blickar, hälsningar eller gester så mår vi både psykiskt och fysiskt bra. En grundförutsättning för att må bra är enligt författarna att ha bra relationer med andra människor. Livet ska vara rofyllt med skratt och glädje men man ska även kunna dela sorg och stötta varandra igenom olika sorters svårigheter. Kommunikation är en form där sociala processer kommer till uttryck. Vi kommunicerar för att möta andra människor, skapa gemenskap och närhet men även för att stöta bort och skapa avstånd. Genom samspel med andra, bildar och utvecklar vi hur vi ser på oss själva och skapar vår självbild som är en social konstruktion av hur vi och

andra kommer att uppfatta oss. Människans identitet är grundad i kommunikation med andra. I ett möte med en annan person söker vi bekräftelse, vi vill veta om personen vi kommunicerar med ser oss och om vi duger som vi är. Vår självbild är ständigt under utveckling och förändras och bekräftas genom kommunikation och samspel med andra. När vi känner oss uppskattade och sedda av andra får vi en positiv självbild, men om vi däremot inte blir bekräftade av andra människor så kan detta leda till att vi känner att vi inte duger eller inte passar in i omgivningen, vi kan då söka efter en bekräftelse att vi är värdelösa. Om en människa ständigt blir avvisad i kommunikation med andra, kan det leda till en försvagad självbild. Självbilden är grundläggande i kommunikationen, och avgörande för hur vi sänder och tar emot budskap. Att ha en positiv självbild relaterar till att man får lätt att umgås med andra, självrespekt och bra självkänsla. En negativ självbild bidrar istället till dålig självkänsla, svårt att umgås med andra människor och misstänksamhet mot andra (Ibid.).

Gordan (1996) skriver att ju mer osäkra och sårbara vi är för tillfället ju mer påverkar det hur vi reagerar i mötet med andra. Det tar längre tid för oss att öppna oss och anförtro oss till en annan människa om vi är osäkra och sårbara. Vi väljer ständigt, oavsett om det är medvetet eller omedvetet, vad vi vill ta till oss i det stora urvalet av information vi ständigt kommer i kontakt med. Vi påverkas självklart av hur vi mår och den sinnesstämning vi befinner oss i för tillfället. Har vi precis bråkat med någon eller om vi har något tungt som vi går och tänker på, spelar detta stor roll för hur vi är tillgängliga för att ta in information.

Alla tänker nog inte på hur starkt miljön påverkar oss. Alla platser bär med sig dofter och historia som påverkar oss på olika sätt. Rummet eller platsen kan påminna oss om någon positiv upplevelse men kan också associeras till något obehagligt och negativt som vi varit med om. Mycket av de förväntningar vi har bidrar också till hur vi upplever olika platser. Vissa rum inbjuder till harmoni och lugn medan andra mer lockar till aktivitet (Nilsson & Waldemarson 1990).

2.3 Hur kommunikation sker mellan människor

Ehrenborg (1984) skriver om en modell för envägskommunikation mellan människor.

Bilden förklarar hur envägskommunikation sker mellan sändare och mottagare

Bild 1

Sändaren överför avsiktligt ett meddelande, och använder för detta ett lämpligt verktyg exempelvis talet. Mottagaren tar emot meddelandet med hjälp av sina sinnen exempelvis med hörseln. Sändaren och mottagaren kan använda flera sinnen samtidigt för att sända och ta emot meddelande. Envägskommunikation används oftast för att delge information till någon, exempelvis när vi befäller en person. Vid tvåvägskommunikation så återkopplar mottagaren genom att ge respons, enligt bild 2 (Ibid.).

Bilden förklarar hur tvåvägskommunikation sker mellan sändare och mottagare

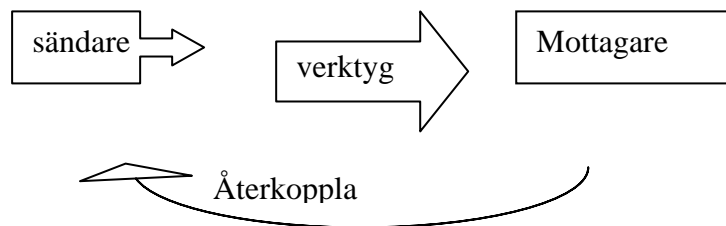

Bild 2

För att kommunikationen ska utvecklas måste sändaren vara öppen och vilja ta emot mottagarens frågor, åsikter och synpunkter. Det sker då en återkoppling som utvecklar kommunikationen och bidrar till att den hålls levande (Ehrenborg 1984).

Det första som sker vid kommunikation har en informationsfunktion. Informationsfunktion handlar om att ge åsikter och erfarenheter. I samspel med andra så berättar vi hur vi tänker, tycker och känner. Den sortens information handlar om att vi vill visa vilka vi är och vad vi står för. Detta behöver vi få visa om vi ska kunna samspela med andra människor och för att vi ska kunna skapa en god kommunikation till samma människor dagligen. Den dagliga kommunikationen sker exempelvis på jobbet, i skolan, på förskolan och hemma med familjen. En annan funktion är handlingsfunktion. Handlingsfunktion handlar om att påverka andras tankar och beteende. Vi vill påverka andra för att samarbetet ska fungera och för att alla ska få

sina behov tillfredställda. En tredje funktion är en känslomässig funktion. I samband med det sociala så kan människan skapa kontakter, relationer, roller och status med varandra (Nilsson & Waldemarson 1990).

Ladberg (2000) beskriver de olika sätten vi kommunicerar på genom bilden nedan:

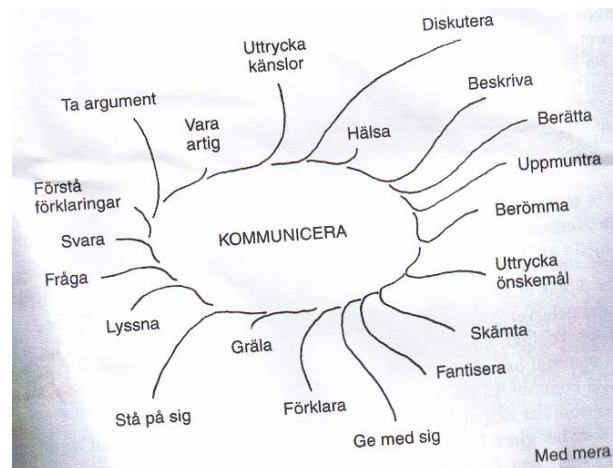

Bild 3

(Ladberg 2000, s 115).

Ladberg (2000) skriver att kommunikation är ett behov som finns hos alla människor. När vi kommunicerar med andra så sker det med hjälp hela kroppen. Det kan ske i form av uttryck, leende, gemensam sång och kroppskontakt men framförallt det verbala språket är överlägset för kommunikation.

2.3.1 Muntlig kommunikation

Muntlig kommunikation även kallad verbal kommunikation innebär att vi kommunicerar med varandra med hjälp av ord. Ordet verbal kommer från latinska ordet *verbum* som betyder ord (Nilsson & Waldemarson 1990).

Telefonsamtalet utgör en stor del av den vanligaste muntliga kontakten mellan förskola och hem. Det är via telefonkontakten som pedagog och förälder utbyter information som handlar om exempelvis att barnet blivit sjukt eller behöver stanna hemma av någon anledning. Telefonkontakten är bra när man vill förmedla information snabbt, men blir lätt opersonlig och det är inte alltid lika lätt att avgöra om informationen når fram till mottagaren lika tydligt som vid fysiskt möte (Flising, Fredriksson & Lund 1996).

Som förskollärare är det viktigt att anpassa sig i ordval och språkbruk till de föräldrar som man möter på förskolan. Alla människor är olika och det inkluderar alla föräldrar också. Det är ibland lätt att man glider in på en språknivå som bara kollegor förstår. Det gäller att hålla sig på en så normal nivå som möjligt i val av ord så att alla har möjlighet att förstå. Det bästa är att försöka undvika ett överflöde av facktermer och främmande ord som mottagaren kanske inte tidigare kommit i kontakt med. Förskolläraren bör tänka på detta då de ger ut information till föräldrar. Den som inte förstår känner sig ofta dum och det är inte alla som vågar säga att de inte begriper vad man talar om, istället nickar man och låtsas förstå samtalet (Gordan 1996).

2.3.2 Gruppkommunikation

Nilsson och Waldemarson (1990) beskriver i sin bok skillnaderna i att kommunicera till en hel grupp och att rikta kommunikationen direkt till en person. När man kommunicerar i grupp behöver man ta hänsyn till gruppens dynamik, såsom roller, relationer och bakgrund. I en grupp får man flera olika tolkningar utifrån det som sägs som grundar sig på alla i gruppens olika bakgrunder och erfarenheter. Det är lättare att det uppstår missförstånd om vad som sägs när en person talar till en hel grupp än när kommunikation sker mellan två personer. I stora grupper är risken större att människor inte vågar ställa frågor om det är något de inte förstår, vilket istället relaterar till att missförstånd inte alltid läggas fram utan resultatet blir flera olika tolkningar av det som sagts.

2.3.3 Skriftlig kommunikation

Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver att den skriftliga informationen som förmedlas mellan hem och förskola är mindre i relation till den skriftliga informationen som ges mellan hem och skola. I förskolan finns större möjligheter till fysiska möten mellan föräldrar och pedagoger än det gör i skolan. Den skriftliga informationen i förskolan brukar ofta innebära kallelser till föräldramöten, utvecklingssamtal eller information som gäller utflykter med mera. Det kan vara till fördel för föräldrar att i god tid innan föräldramöte och utvecklingssamtal få underlag i skriftlig form av den information som pedagogerna kommer att ta upp. Detta för att ge föräldrar möjlighet att förbereda sig inför mötet. Även efter mötet kan det vara en fördel att skriftlig lämna ut de punkter som man kommit överens om på mötet så att även de föräldrar som varit frånvarande på föräldramötet också får möjligheter att vara delaktiga.

Granberg (1998) skriver att ibland möts föräldrar redan då de stiger in på förskolan av ett överflöd av skriftliga uppmaningar som *använd skoskydd!, kom i tid!, tag med extrakläder!, blöjorna är slut!* och så vidare. Med för mycket skriftliga påbud avslöjar förskolan en syn på föräldrar, som några som måste tillrättavisas och uppfostras, vilket författaren menar inte ingår i förskolans uppgift. Dessutom menar författaren att för mycket matning av skriftlig information har en tendens att efter en tid bli osynlig för dem som den riktas till. Inaktuell information bör plockas ner och påbud minimeras.

Datorns hjälp vid kommunikationen

På en förskola i Danmark använder de sig av Internet när de vill få kontakt med föräldrar. Förskolan har en offentlig hemsida och en privat sida i den offentliga. Alla föräldrar har sitt eget lösenord så de kan komma åt den privata delen. På den sidan så kommunicerar personalen på förskolan tillsammans med föräldrarna. Detta informationssätt har underlättat kommunikationen mellan pedagogen och föräldern. När föräldrarna hämtar sina barn på förskolan så har samtalet fått mera fokus än tidigare. Fokus på hur barnet mår, hur dagen har varit och om barnets utveckling. Men forumet på Internet har sina gränssättningar, där ska de prata om barnen och inte om skilsmässor eller andra *stora* privata saker. Detta är en tyst överenskommelse som alla inblandade på den privata sidan förstår. I forumet så kan föräldrar kontakta andra barns föräldrar. Föräldrarna kan gå in på sidan och sjukanmäla sitt barn, samt se om det är någon sjukdom på förskolan, exempel vattkoppor, huvudlöss med mera. Föräldrarna kan även läsa information som utflykter, dagens händelser och vad som händer på förskolan och om det är några förändringar. Förskolan har blivit utsedd som en testförskola för detta projekt. Personalen på förskolan har full kontroll över vilka föräldrar som använder sig av hemsidan och vilka som inte gör det. Efter en statistik så var det endast tre föräldrapar av 57 stycken som inte använde sig av projektet. De föräldrar som inte utnyttjade hemsidan fick istället informationen i pappersform. Orsaken till att de inte använde systemet kunde vara att de inte hade någon tillgång till dator eller Internet hemma. De föräldrar som använde sig av systemet var mycket nöjda, de kunde enkelt få reda på information och missade inte lika ofta att anmäla saker till förskolan. Hemma kan föräldrarna i lugn och ro läsa all information som ges och tillsammans med sina barn kan de titta på bilder som tagits under dagen som barnen samtidigt kan berätta om. Att använda sig av detta system är ganska dyrt, ca: 7500 svenska kronor kostar det om året. Men förskolans personal tycker ändå att detta system är mera ekonomiskt. De besparar papper, tid och utgifter för utskrift av bilder (Avnesø 2006).

Information via förskoletidningen Pandan

Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver om ett *annat* sätt att ge ut information till föräldrar. Varje månad får föräldrarna en tidning från förskolan, tidningen kallas Pandan. Pandan har en stor betydelse för kommunikationen mellan förskola och hem. Författarna menar att barn i förskolan inte alltid kommer ihåg att berätta allt som hänt under dagen och då blir tidningen ett komplement till föräldrarna. Tidningen innehåller bilder med barnens kommentarer och vad de gjort de olika dagarna. Föräldrarna är mycket nöjda med tidningen och ser fram emot den varje månad. Det är viktigt för barnen att föräldrarna visar engagemang och intresse för barnens vardag. Tillsammans kan barnen och föräldrarna titta i tidningen och barnen kan samtidigt minnas vad som hänt och berättar det för föräldrarna. Det är viktigt att pedagogerna tänker på att alla barnen finns med varje gång i tidningen om man väljer att använda detta som en metod för att lämna ut information.

2.4 Kroppsspråkets betydelse vid kommunikation

Det icke-verbala språket, det vill säga kroppsspråket är oerhört viktigt när människor kommunicerar med varandra. Tankar, känslor och upplevelser speglas i vårt kroppsspråk genom uttryck, omedvetna rörelser och reaktioner. Genom gester och miner kan vi förmedla och uppfatta varandras känslor. Det icke-verbala språket är ett begrepp som omfattar alla budskap vi sänder ut eller tar emot som inte ryms i ord. Vårt kroppsspråk förknippas oftast med våra kroppsrörelser men omfattar mycket mer än det. Det icke-verbala språket omfattar även vår kroppshållning, gester, mimik, andningsrytm, tystnader, betoningar och tonlägen. Allt som vi sänder ut till andra människor och uppfattar av andra när vi kommunicerar har med vårt icke-verbala språk att göra. Det omfattar även lukter, smaker, färger, former och personliga utsmyckningar såsom kläder och frisyr. Att kommunicera är ett ständigt utbyte av signaler och budskap. Vi uppfattar och svarar både med ord och med vårt kroppsspråk dagligen när vi kommunicerar med andra människor utan att vi ens tänker på det. Icke-verbala budskap är ett måste för att få ett samtal att flyta, författarna kallar de icke-verbala budskapen för språkets trafiksignaler. Det gäller att veta vem som har ordet och att avgöra när det är nästes tur att tala, inte avbryta eller tala i mun på varandra och att inte göra för långa pauser i samtalet. För den som lyssnar är det viktigt att titta på personen som talar och att visa att man hänger med i samtalet genom att kontinuerligt nicka eller använda ord som exempelvis *ja* eller *mmm*. Det är på detta sätt som talaren får information om att lyssnaren har uppfattat det han eller hon säger. Vårt kroppsspråk är till stor fördel när vi vill förmedla olika saker till en annan människa, då använder vi oss ofta av gester. Gester är oftast avsiktliga och medvetna

rörelser som vi använder som komplement till vårt verbala språk när vi vill beskriva något. Mest använder vi våra händer och armar för att utföra olika gester i kombination med ord och minspel. Gester är mest användbara vid stora avstånd eller i högljudda miljöer, men många människor använder gester dagligen i sin kommunikation. Även rösten har en stor betydelse i kommunikationen, genom rösten kan vi snabbt avgöra vilket humör en annan människa är på. När vår sinnesstämning förändras, förändras också vår röst. Våra kläder och utsmyckningar sänder också ut olika budskap till andra som möter oss. De berättar om personlighet, yrkesroll, grupp tillhörighet, värderingar och livsstil och genom vår klädsel speglas vår identitet. Genom att vi byter kläder för olika tillfällen kan vi påverka hur andra kommer att uppfatta oss. Vi klär oss ofta efter tillfället, exempelvis att vi klär upp oss extra inför en fin middag och klär oss i mer bekväma kläder om vi bara ska vara hemma (Nilsson & Waldemarson 1990).

2.5 Brister i kommunikationen

Konflikter kan ibland uppstå när vi talar för lite med varandra, oftast resulterat detta i att vi tror att det beror på att vi behöver kommunicera mer. Att det uppstår konflikter beror oftast istället på att kommunikationen är för dålig mellan de inblandade. För att få en bra kommunikation mellan parterna så är det viktigt att lyssna på varandra. Lyssnandet handlar inte bara om att kunna upprepa vad den andra säger utan vi måste även förstå den andras budskap i kommunikationen. För att vi ska bli bra lyssnare så krävs det att vi tittar på den vi talar med för att visa att vi är intresserade och att det personen säger är viktigt. Ögonkontakten är oerhört viktig, för att visa att vi förstår varandra. Genom att visar detta så får vi oftast ett positivt gensvar tillbaka (Nilsson & Waldemarson 1990).

Ladberg (2000) berättar att det ibland kan brista i vår pragmatik när inte vårt kroppsspråk stämmer överrens med det vi uttrycker med ord. Pragmatik innebär de språkkompetenser vi besitter på olika nivåer såsom exempelvis socialt och kulturellt. Även om vi noggrant väljer vårt val av lämpliga ord och talar flytande med korrekta uttal och grammatik kan vårt kroppsspråk säga något helt annat till den vi talar med.

2.6 Hur kön och status påverkar vår kommunikation

De flesta skillnader som finns mellan kvinnor och män grundar sig på dels kulturella skillnader, dels de maktskillnader som finns när det gäller sociala positioner mellan män och kvinnor. Det går inte att säga att alla män är manliga och att kvinnor alltid är kvinnliga. Det

finns många män som har en mer kvinnlig och feminin sida utan att detta alltid behöver vara särskilt avvikande. Det finns många kvinnor som är maskulina och betar sig mer som en man än andra kvinnor gör. Mycket handlar om våra förväntningar på vad vi anser vara manligt respektive kvinnligt och kan skilja sig mycket beroende på vad vi är vana vid och tolererar (Nilsson & Waldemarson 1990).

När vi talar om manlig respektive kvinnlig kommunikation så menar vi ofta abstrakt respektive konkret språk. Ett abstrakt språk är oftast opersonligt, faktainriktat och rationellt och har en mer komplicerad satskonstruktion och fler abstrakta ord. Det konkreta språket däremot är mer personligt, baserat på känslor och bilder samt mer här och nu- inriktat (Nilsson & Waldemarson 1990, s 102). Det går inte att dra slutsatser och säga att män använder ett abstrakt språk medan kvinnor använder ett konkret språk. Däremot är det vanligt att personer som använder ett abstrakt språk oftare är de som dominerar och besitter högre positioner i samhället. Även i det icke-verbala språket finns det vissa skillnader, författarna menar att kvinnor i större utsträckning är både skickligare på att uttrycka och tolka känslor, använder mer ögonkontakt i samtal samt både ger och förväntar sig stöd och återkoppling. Män däremot använder gester i en större utsträckning än kvinnor och väntar gärna med återkoppling tills de hört hela sammanhanget innan de visar om de håller med eller inte (Nilsson & Waldemarson 1990).

Karlsson (2006) påstår att det finns skillnader mellan högutbildade föräldrar och föräldrar med gymnasieutbildning. Föräldrar med akademisk bakgrund är mer bekanta med det språk som används i olika skolreformer. Det finns skillnader mellan föräldrar som har olika utbildningsnivå om vilken typ av information som efterfrågas. Föräldrar med högre utbildning är oftast mer insatta i förskoleverksamheten än föräldrar med gymnasieutbildning. Föräldrar med högre utbildning har oftast också mer kunskap om förskola och skola och ställer därför även högre krav på pedagogerna. Författaren skriver också att en tydlig skillnad mellan de olika föräldrar med olika utbildningsnivåer är att de högutbildade föräldrarna har större krav på att pedagoger i förskola och skola, har utbildning och dessa föräldrar ser utbildningen som viktigare än de föräldrar med gymnasieutbildning. Samtidigt har också föräldrar med högre utbildning en förmåga att se vad det är som saknas i verksamheten och verbalt uttrycka sina önskemål.

Svenska kommunförbundets nationella utbildningar i jämtgrering år 1999 och 2000 gjordes en föräldraundersökning i olika kommuner om jämställdhet. Ordet jämtgrering är en sammansättning från orden jämställdhet och integrering, en svensk översättning från begreppet *gender mainstreaming*. I rapporten skriver svenska kommunförbundet (2001) om förskolepersonalens kontakt med föräldrarna. Undersökningen utgick från en hypotes att barnens mammor hade mer kontakt med förskolan än barnens pappor hade. Undersökningen visade att detta stämde. Detta berodde på de traditionella könsmönstren i samhället, exempelvis att det är kvinnorna som ansvarar över familjen, att kvinnor deltidsjobbar i större utsträckning för att kunna kombinera familj och arbetsliv. Detta resulterar i att kvinnor oftare kan lämna och hämta barnen på förskolan.

2.7 Kulturella skillnader i kommunikation

Det är viktigt att fastslå att föräldrar inte är en enhetlig grupp utan att även föräldrar besitter olika förutsättningar, erfarenheter, värderingar och olika kulturella mönster för sitt sätt att tänka och handla. Detta gäller inte endast föräldrar från invandrarkulturer, utan även i det vi idag kallar för den svenska kulturen finns det många olika sätt att tänka och handla. Föräldrars syn generellt på hur de ser på kunskap, vad kunskap innebär och deras erfarenhet över hur man bäst tillägnar sig kunskap varierar stort (Flising, Fredriksson & Lund 1996).

Att inte ha samma språkförutsättningar kan utgöra ett stort problem i samarbetet mellan förskola och hem vilket kräver tålmod och tydlighet i kommunikation och information mellan förskolepersonal och förälder. Som pedagog bör man vara medveten om att de flesta av invandrarföräldrar vet relativt lite om förskolan och dess målsättning och ofta har en diffus bild av vad deras barn lär sig i förskolan. Därför bör man som pedagog vara extra tydlig med denna typ av information. Idag finns dessa föräldrar på alla förskolor och kommunikationssvårigheter på grund av språkbrister är något som alla pedagoger inom förskola och skola kommer i kontakt med. Ofta ställer inte invandrarföräldrar samma krav på förskolepersonalen som svenska föräldrar gör. Författarna menar att detta beror på den kunskap föräldrarna har om vad man som förälder kan förvänta sig av den svenska förskolan (Ibid.). Ekman och Sundell (1992) menar att svenska föräldrars förväntningar mer riktar in sig på det konkreta innehållet i förskolan, exempelvis som att barnen ska lära sig nya sånger, måla, pyssla, tala om djur och natur, leka samt förberedas inför skolan med läsning, skrivning och räkning.

Andersson (1994) skriver att ett bra möte med föräldrar från andra kulturer kräver extra kunskaper om kulturer och en annan lyhördhet från pedagogerna. Kulturella skillnader såsom tidsuppfattning, mattraditioner, barnuppfostran och syn på könsroller är något som pedagogerna bör vara medvetna om för att undvika missförstånd och kulturkrockar. Skilda tidsuppfattningar är något som tydligt syns på förskolor och kan leda till tvister. Västerlänningar är väldigt duktiga på att planera och leva för morgondagen, medan andra kulturer lever mer i nuet och tar varje dag för sig. Skillnader i värderingar på mat är också ett känsligt ämne som kan ställa till problem om pedagogen inte har tillräckligt med respekt och kunskap om olika matkulturer. Det är lättare att se fel i andras kulturers matvanor än att se dem i vår egen. Vissa kulturer är känsliga för att barnen tar av för mycket kläder, (exempelvis när de lekt intensivt och blivit svettiga) eller när barnen haft gymnastik och ska duscha med andra barn. Detta är ett område som det krävs kunskap och respekt inom eftersom innebörden för nakenhet betyder så olika i olika kulturer. För oss västerlänningar kan det vara svårt att hantera andra kulturers syn på barnuppfostran, ett exempel på det är hur olika kulturer ser på kroppsaga och på kön. Vi kan uppleva dessa metoder och syn på kön som kränkande och kan ha svårt att respektera dem eftersom vi har en helt annan syn på detta i vår kultur. Det är lätt att tycka att det är vår kultur som är den normala och att andra kulturer ska rätta sig efter oss. Med kunskap om andra kulturer kan vi få inblick i det som andra uppfattar som normalt utifrån deras kultur.

När människor med olika kulturella bakgrunder kommunicerar kanske inte alltid kommunikationen flyter på som när man kommunicerar med människor från samma kultur. Författarna menar att alla kulturer har medvetna och omedvetna regler för hur samtalet ska gå till, som regler för hur länge pauserna är i samtalet innan turen går över till nästa part. Vissa kulturer ger återkoppling endast verbalt medan det verbala i andra kulturer kombineras med rörelser som nickning. Även regler som hur länge och vilka det är tillåtet att få ögonkontakt med skiljer sig mellan olika kulturer (Nilsson & Waldemarson 1990).

Föräldragrupper, möte skapar förståelse

I utkanten av Karlskrona ligger Bacsippans förskola. Bacsippans förskola är en av 20 förskolor och skolor som ingår i ett nationellt nätverk så kallad idéförskola för mångfald. Alla 20 förskolor och skolor har valts ut av myndigheten för skolutveckling. Tanken är att dessa förskolor och skolor ska dela med sig av erfarenhet och idéer för att utveckla ett bättre integrationsarbete. På Bacsippans förskola började allt med att förskollärarna kände att de

hade svårt att nå ut till sina utländska föräldrar, som utgjorde majoriteten av föräldrarna till barnen på förskolan. Det kunde gälla små missförstånd mellan personal och förälder som att ta med extra kläder till barnen eller som att det behövdes nya blöjor. Oftast trodde personalen att föräldrarna förstått vad de sagt eftersom de svarat med nickningar, men så var sällan fallet. Personalen upptäckte snart att de behövde vara extra tydliga genom att peka på blöjorna och använda sig av bilder och fotografier för att berätta för föräldrarna hur deras barn haft det under dagen och vad de gjort. En bild eller ett fotografi kan tala för sig själv och det kan man förstå oavsett vilket språk man talar. Förskolan nöjde sig inte med att tydliggöra den dagliga tamburkontakten utan startade även en föräldragrupp som kom att utvecklas till en mammagrupp eftersom det föll mest naturligt för de föräldrar som var intresserade. Syftet med föräldragruppen är att öka förståelsen för hur den svenska förskolan fungerar men även ge en övergripande inblick i det svenska samhället. Ibland inbjuds även tandvårdspersonal, barnavårdscentral, sjukvårdspersonal med mera för att informera föräldrarna vid dessa tillfällen, men mest träffas föräldrar tillsammans med en personal från förskolan för att utbyta tankar, erfarenheter, sy, bada, promenera och för att laga mat tillsammans och ha trevligt. Personalen på Backsippans förskola känner att de har lärt sig så mycket utifrån samarbetet med föräldrarna och att det bidrar till att de kan bemöta föräldrarna bättre än tidigare och ta emot dem på ett mer naturligt och mer ödmjukt sätt. För föräldrarna har det resulterat i att fler föräldrar stannat kvar för att prata en stund vid hämtning och lämning, och att föräldrarna nu oftare frågar hur dagen varit och vågar ifrågasätta mer när det gäller verksamheten vilket de inte gjort tidigare (Rudelius 2006).

2.8 Professionella möten i förskola

Ett professionellt samtal innebär att man bortser helt från privata känslor och reaktioner för stunden för att använda sig själv som ett verktyg för en annan människa. Ett professionellt samtal innebär att man använder sin erfarenhet och sakkunskap för att lyssna, ge råd och vara ett stöd för den andre parten (Nilsson & Waldemarson 1990).

Lind (1995) skriver att i de professionella mötena mellan pedagog och förälder så är samarbetet viktigt. Vid bristande samarbete eller samarbetsproblem så splittras barnet mellan pedagog och förälder. Samarbetet är därför viktigt för barnets trygghet, trivsel och utveckling. Pedagogen ansvarar för att ha en god och bra kontakt med föräldrarna, men även för att förmedla viktig information till föräldrar.

Flising, Fredriksson och Lund (1996) nämner att det kan vara bra att ha i baktanke att föräldrar och pedagoger har två helt olika roller anknutna till barnet och förskolan. Pedagogen har en yrkesroll som förskollärare, lärare eller fritidspedagog eller barnskötare som innebär att hon/han är skyldig att försöka få ett bra samarbete med barnets förälder. Föräldern däremot har en roll som privatperson och har ett känslomässigt engagemang som påverkar förväntningar och önskemål på pedagogerna och verksamheten. Andersson (1994) skriver att det är lätt att man som förälder hamnar i försvarsposition för att skydda sin egen identitet och barnets. Därför kan vissa samtal som berör barnet vara känsliga att ta upp och kan uppfattas som direkt kritik mot dem som föräldrar. Som förälder vill man inte bli kritiserad och framstå som en dålig mamma eller pappa och börjar istället försvara sitt revir. Stenmalm, Sjöblom och Johansson (1992) skriver att pedagog och föräldrar möts utifrån olika förutsättningar men att de har samma syfte med mötet, nämligen barnet.

För att samarbetet ska kunna fungera bra måste pedagog och förälder vara flexibla och ha kunskap om varandra för att skapa ett bra samarbete. Vid de professionella mötena måste pedagogerna också kunna ta emot kritik, missnöje och ogillande från föräldrar. Pedagogen ska inte ha förutfattade meningar om föräldrar utan ska se varje möte med nya ögon och vara öppen och visa föräldrarna respekt. Pedagogen ska lyssna och försöka förstå vad föräldern säger vilket resulterar i att föräldrarna då känner att någon lyssnar på dem, bryr sig och visar dem respekt. Det gäller att kunna leva sig in i föräldrarnas situation, sedan hjälpa dem och vägleda dem genom olika problem som uppstått kring barnet. Tilliten är därför mycket viktig mellan pedagog och förälder anser Lind (1995).

Stenmalm, Sjöblom och Johansson (1992) skriver att pedagogerna dagligen kommunicerar med föräldrar. Kommunikationen och samspelet sker vid inskolningen, lämning och hämtning, föräldramöten och utvecklingssamtal. Dessa olika möten kompletterar varandra och det skapar en bra atmosfär och samarbete mellan pedagog och föräldrar. Inför de olika mötena har både pedagog och föräldrar erfarenheter och förväntningar. Pedagogen har oftast för lite kunskap om föräldrarnas förväntningar vilket kan bero på att föräldrarna inte fått möjlighet att delge detta innan mötena. Pedagogerna på förskolan bör diskutera hur de ska kunna ta del av föräldrarnas förväntningar på förskolans verksamhet samt på personalen som arbetar på förskolan och göra detta på ett professionellt sätt.

Genom att förbereda sig inför ett känsloladdat samtal, uttrycka sig tydligt och ta samtalet på allvar, visar man motparten att man inte är ute efter att anklaga eller sätta dit honom eller henne, utan att man snarare är beredd på att lösa konflikten tillsammans. Genom att använda sig av öppna frågor och inte göra personliga påhopp skapar man ett bättre klimat och man riskerar inte att någon av parterna hamnar i försvarsposition (Nilsson & Waldemarson 1990).

Om föräldrar får lämna sina barn till människor som är trygga och kunniga i sitt yrke och kan beskriva inte bara vad de gör utan också varför de gör som de gör är chansen stor att det blir ett lyckat samarbete mellan förskola och hem. Så småningom leder detta ofta till att även föräldrar blir tydligare i mötet med förskolan (Andersson 1994).

2.8.1 Samarbetets betydelse mellan förskola och hem

Den första grundstenen för ett fungerande föräldrasamarbete är personalens inställning till samarbetet. Samarbetet handlar om samspel mellan förskolans personal och föräldrar och en positiv eller negativ inställning till samspelet medför i hur detta kommer att upplevas av föräldrarna (Ekman & Sundell 1992).

Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver att ett bra föräldrasamarbete är en förutsättning för att pedagogen ska lyckas och utvecklas i sin lärarroll. Tillsammans med föräldrarna utvecklar och uppfostrar pedagogerna barnen. Arbetssättet är viktigt för att ett bra samarbete ska ske. Det är viktigt att pedagogerna visar vad de gör, varför de gör som de gör och vad deras mål med verksamheten är. För att detta ska stämma behöver pedagoger bli mer medvetna varför de arbetar som de gör.

Ladberg (2000) skriver att pedagoger och föräldrar i skola och förskola ligger på två helt skilda plan när det gäller att få och ge kunskap om barnet och förskolans verksamhet. Författaren menar att föräldrar mer lägger vikt på sociala plan medan pedagoger mer är inriktade på fakta.

Granberg (1998) skriver att föräldrarna behöver ge fortlöpande information om barnens fritid utanför förskolan. Ju mera pedagogerna vet om barnet utanför förskolan desto mera kan de anpassa verksamheten ut efter varje enskilt barns behov. Varje förskola ska ha en gemensam metod för olika sätt att informera föräldrarna, samarbeta och kommunicera. Det är pedagogens ansvar att ta kontakt och se till att den utvecklas och hålls vid liv. Kontakten i

hallen är oerhört viktig, det är här föräldrar och barn tas emot, utbyter information, och barnen slussas in i förskolans verksamhet. Informationen bör tas muntligt i hallen, då kan pedagogen avläsa ifall deras budskap nått fram till föräldrarna.

Familjevecka på förskolan

Claesdotter (2003) skriver om Snövits förskola i Västervik som varje höst bjuder in föräldrar på en så kallad familjevecka. Detta gör personalen på förskolan för att samarbetet mellan föräldrar och personal ska bli bättre. Samverkan och dialogen mellan personalen och föräldrarna har blivit bättre och rakare. Personalen har också fått en helhetssyn på barnen med hjälp av denna speciella vecka. Familjeveckan går ut på att föräldrarna kan tillbringa tid i barnens dagliga miljö. Barnens familjer är välkomna för att få en inblick i verksamheten, träffa andra föräldrar och träffa deras barns vänner. Även för att lära känna förskolans personal bättre och för att få se hur personalen arbetar. Under familjeveckan pågår verksamheten som vanligt, det görs inga undantag för att föräldrarna är med. Det enda de inte gör är utflykter utanför förskolans område. Alla i barnens familjer är välkomna när de vill och de får stanna hur länge de vill. Samtidigt som föräldern är på förskolan så bokar de tillsammans med personalen tid för utvecklingssamtal (Claesdotter 2003).

Personalen på förskolan anser att föräldrakontakten är viktig, de försöker alltid vara öppna och naturliga. Personalen vill skapa en inbjudande och välkomnande miljö för alla föräldrar. Personalen anser att det är viktigt att respektera föräldrarna som är experter på sina barn, därför bli pedagogerna pedagogiska redskap. Föräldrarna berättar saker om sina barn som sedan pedagogerna ska utgå från och arbeta efter. Relationen är därför viktig, det ska vara en öppen och ett gemensamt samspel mellan förälder – barn och pedagog (Ibid.).

Personalen på förskolan anser att tryggheten finns och att den är viktig. Alla föräldrar ska känna trygghet när de lämnar sitt barn på förskolan. Alla barnen på förskolan har en personlig bok. I den skriver den personal som skolat in barnet, till exempel kan personalen skriva om det hänt något speciellt under dagen med mera. Protokoll från utvecklingssamtalet förs även in i boken. Denna bok kan föräldrarna läsa när de vill (Ibid.).

Personalen på förskolan lyssnar mycket på föräldrarna och gör dem delaktiga i verksamheten. På utvecklingssamtalet så diskuterar pedagog och förälder hur de tillsammans kan stärka

barnet med hjälp av barnets starka sidor. Samtalet har fokus på barnet och barnets utveckling i samarbete tillsammans med föräldern (Ibid.).

2.9 Teoretiska utgångspunkter för den aktuella forskningsstudien

Nilsson och Waldemarson (1990) skriver om hur olika platser kan påverka oss negativt eller positivt utifrån de upplevelser och förväntningar vi har inför olika situationer. Rum och platser kan associeras till något obehagligt och negativt eller till någon roligt som vi varit med om tidigare. Utifrån vad Nilsson och Waldemarson skriver visar det på hur viktigt det är att förskolan välkomnar föräldrar och barn till en harmonisk och trevlig miljö men som ändå inbjuder till lust och nyfikenhet. Författarna visar hur viktigt det första intrycket av förskolan är för föräldrar och barn för hur de kommer att fortsätta uppleva förskolan. Även första intrycket av förskolans personal anser vi avgör hur framtida samarbetet kommer att se ut mellan personal och hem. Tycker pedagoger och föräldrar att det samarbete som finns på deras förskola fungerar i dagsläget och kan detta i så fall ha att göra med föreställningar och förväntningar som föräldrar och personal har om hur ett bra samarbete ska vara i förskolan?

Nilsson och Waldemarson (1990) poängterar hur viktigt det är att vi känner oss trygga och bekväma i vår kommunikation med de människor som vi möter dagligen. I förskolans värld innebär detta de dagliga mötena som sker mellan pedagog och förälder vid lämning och hämtning av barnen. Det är viktigt att som förskollärare visa att vi vet vad vi gör i förskolan och varför vi gör som vi gör. Som förskollärare har vi en utbildning att luta oss tillbaka på och förhoppningsvis mycket erfarenhet av förskolebarn att stödja åsikter och handlingar på. Andersson (1994) skriver att, om föräldrar får lämna sina barn till människor som är trygga och kunniga i sitt yrke och kan beskriva vad de gör och varför de gör som de gör är chansen stor att det blir ett lyckat samarbete mellan förskola och hem. Vi tror det ligger mycket i det Andersson skriver och att det även är viktigt att tänka på det som Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver när de menar att vi bör vara medvetna om att pedagogen och förälder har olika relationer till barnet och förskolan. Förskolläraren är skyldig att samarbeta med föräldern, och ser verksamheten utifrån en helhet och måste både se till barngruppens bästa och till det enskilda barnets behov. Föräldern däremot har andra känslomässiga relationer till verksamheten och ser oftast till det som är viktigast för dem själva och deras barn. Andersson (1994) skriver att pedagogen bör vara försiktig med vad hon/han säger då föräldern lätt kan hamna i försvarsposition för att skydda sin integritet. Vi anser att professionella pedagoger bör ha kunskap om detta och därför vara försiktiga och visa förståelse hur föräldern reagerar

om något hänt på förskolan. Nilsson och Waldemarson (1990) beskriver detta och vi håller med författarna som anser att kunskap om detta och förberedelser inför känsloladdade samtal visar föräldrarna att vi lyssnar på dem och tar deras känslor och åsikter på allvar. Om vi visar att vi är intresserade av att tillsammans med föräldern lösa konflikten, så tror vi att det kommer att resultera i att föräldrarna får större förtroende för pedagogerna och att de i större utsträckning kommer att vända sig till pedagogerna vid andra typer av problem. Finns det ett förtroende mellan pedagoger och hem och fungerar den dagliga kontakten och informationen mellan pedagog och förälder på ett sätt så alla är nöjda?

Nilsson och Waldemarson (1990) skriver att det finns vissa skillnader i hur män och kvinnor kommunicerar. Vi tror att dessa skillnader kan bli tydliga i förskolans vardag om förskolan endast domineras av kvinnor. Författarna menar att kvinnor i större utsträckning är både skickligare på att uttrycka och tolka känslor, använder mer ögonkontakt i samtal samt både ger och förväntar sig stöd och återkoppling. Svenska kommunförbundets nationella utbildningar i Jämtgrering gjorde en förälderundersökning 1999-2000 som utgick från en hypotes att barnens mammor hade mera kontakt med förskolan än barnens pappor som enligt rapporten skulle stämma. Detta skulle bero på de traditionella köns mönstren som finns i samhället (Svenska kommunförbundet 2001). Vi undrar om det är så att flest mammor tar ansvar för lämning och hämtning i förskolan och vill därför i undersökningen ta med en fråga för att se om det är mamma, pappa eller båda som tar ansvar för informationen som lämnas på barnens hylla. Kan det bli ett problem i pedagogernas kommunikation med pappor, eftersom förskolan domineras av kvinnor och kan det vara så att pedagoger då istället väljer att vända sig till mammorna när de vill lämna information, i egenskap av att tala med en person som *talar samma språk*? Det skulle vara intressant att höra om pedagogerna anser att de väljer att vända sig till den ena föräldern beroende på information.

Granberg (1998) skriver att föräldrar möts av ett överflöd av skriftlig information när de stiger in på förskolan. Detta kan skapa en reaktion hos föräldrarna att personalen anser att föräldrarna är slöa och hela tiden behöver påminnas. Författaren menar även att för mycket information på förskolans entrédörr till slut blir osynlig. Föräldrarna tror de läst all information men inte märkt att informationen har bytts ut. Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver att pedagogerna i förskolan har en mera muntlig relation med föräldrarna än vad pedagoger i skolan har. Den skriftliga informationen som lämnas ut till föräldrar som har barn i förskolan brukar oftast handla om föräldramöten, utvecklingssamtal eller information.

Vi håller med författarna att de muntliga möten som sker i förskolan är oerhört viktiga och det är där förtroende och samarbets grundläggs mellan pedagog och förälder. Enligt Granberg (1998) är det inte bra med för mycket skriftlig information, men hur vill föräldrarna på förskolan ha det? Vi skulle vilja veta hur föräldrar föredrar att få information, skriftligt, muntligt eller både och?

Gordan (1996) skriver hur viktigt det är att som pedagog anpassa sig i ordval och språkbruk till de föräldrar som man möter på förskolan. Det kan vara bra att som förskollärare känna efter och fråga föräldrarna om det är något de inte förstått. Sen är det precis som Gordan säger att det är inte alla föräldrar som våga säga ifrån om det är något de inte förstått. Då gäller det att vara så tydlig som möjligt och det kan vara till fördel att dela in föräldrarna i mindre grupper när det är viktig information som ska lämnas muntligt. Karlsson (2006) däremot tar upp i sin forskning kring skillnader som finns bland föräldrar med gymnasie- och högskoleutbildning. Författaren skriver att föräldrar med högskoleutbildning är mer bekanta med det språk och termer som används i skolan än vad föräldrar med annan utbildning är. Karlsson skriver även att den information som efterfrågas är olika på föräldrarnas utbildningsnivå och att föräldrar med högskoleutbildning har större kunskap om förskolan och personalens utbildning och ställer därför högre krav på verksamheten. Vi tycker att det skulle vara intressant att se om det finns någon skillnad i den information som föräldrarna önskar beroende på deras högsta utbildning.

Ladberg (2000) skriver att föräldrar och pedagoger i skola och förskola ligger på två helt skilda plan när det gäller att få och ge kunskap om barnet och förskolans verksamhet. Författaren menar att föräldrar lägger större vikt på sociala plan medan pedagoger mer är inriktade på fakta om barnet. Stöds Ladbergs resonemang av de förskollärare och föräldrar som kommer att ingå i vår undersökning?

Om pedagog och förälder inte har samma språkförutsättningar kan det uppstå problem mellan förskola och hem. Kommunikation och information måste vara tydlig och personalen på förskolan måste ha tålmod och kunskap om andra människor. Pedagogerna på förskolan bör vara medveten om att de flesta invandrarföräldrar vet relativt lite om förskolan. Ofta ställer inte invandrarföräldrar samma krav på förskolepersonalen som svenska föräldrar gör skriver Flising, Fredriksson och Lund (1996). Ekman och Sundell (1992) skrivet att svenska föräldrars förväntningar riktar in sig på det konkreta innehållet i förskolan, som att barnen ska

lära sig nya sånger, måla, pyssla, tala om djur och natur, leka samt förberedas inför skolan med läsning, skrivning och räkning. Rudelius (2006) berättar om en förskola i Karlskrona där personalen arbetar med extra tydlighet i språket för att uppnå ett bra samarbete med föräldrar med invandrabakgrund. Förskolan använder mycket konkret material för att i bild förklara sådant de inte riktigt kan beskriva med ord. Är det vanligt att pedagoger som arbetar på förskolor i invandrartäta områden använder bild som ett verktyg för att uttrycka informationen och är pedagogerna medvetna om att det krävs extra tydlighet i kommunikationen för samarbetet mellan förskola och hem? Intressant vore att få se om föräldrar med invandrabakgrund vill ha en annan sorts information och det författarna säger om att invandrarföräldrar ställer andra krav stämmer. Krävs det mera tydlighet på de förskolorna som har föräldrar med invandrabakgrund?

Avnesø (2006) skriver om en förskola som lämnar ut all skriftlig information till föräldrar via en hemsida. Pedagogerna på förskolan tycker att detta är ett väldigt bra kommunikationssätt som både spar dem tid och pengar. Pedagogerna menar att de muntliga samtalen har mer fokus på barnet vid de dagliga mötena och andra saker kan föräldrarna istället diskutera via hemsidan. De föräldrar som inte har tillgång till dator eller Internet hemma får samma skriftliga information i pappersform. Även Claesdotter (2003) beskriver ett alternativ till andra möten mellan föräldrar och pedagoger som finns på en förskola i Västervik där pedagoger anordnar en familjevecka för föräldrar att komma och delta i verksamheten på förskolan. Ladberg (2000), Nilsson, Waldemarson (1990) och Gordan (1996) anser alla att människans personliga behov som trygghet, positiv självbild och erfarenhet av kommunikation påverkar hur vi tar emot och sänder ut budskap till andra människor när vi kommunicerar. Genom trygghet och en bra självbild skapas möjligheter att lättare samspele med andra människor. En gemensam hemsida där föräldrar kan utbyta tankar och erfarenheter skapar en gemenskap mellan föräldrar, men också mellan föräldrar och pedagoger. Finns det andra typer av träffar för föräldrar som ger samma gemenskap och som pedagogerna på förskolan anordnar? Vad föreslår föräldrar som alternativ till andra träffar för föräldrar, barn och personal?

2.10 Frågeställningar

Vi vill genom undersökningen ta reda på:

- Vilken information pedagoger prioriterar att lämna ut till föräldrar och på vilka sätt de väljer att lämna ut informationen?
- Vilken information föräldrar vill ha gällande deras barns vistelse på förskolan och hur föräldrarna föredrar att få denna information? Är föräldrarna nöjda med den information som de får i dagsläget?
- Hur pedagoger och föräldrar ser på dagens samarbete mellan förskola och hem och om föräldrarna känner sig trygga att vända sig till förskolan med synpunkter och frågor om verksamheten?
- Vem av föräldrarna som oftast tar ansvaret för den information som förskolan lämnar ut, samt om pedagogerna anser att de väljer att vända sig till mamma/pappa när de lämnar ut information?
- Om det finns skillnader på föräldrarnas önskan av information, som beror på deras bakgrund och tidigare erfarenhet från förskolan?

3 EMPIRISKT FÄLT

Förskolan är en pedagogisk gruppverksamhet för barn från ett år fram till fem år. Efter förskolan så börjar barnet i skolan. Barn börjar i förskolan vid olika åldrar och deltar under olika lång tid. Detta beror på hur föräldrarna vill ha det och barnets utveckling. Vissa barn är i behov av särskilt stöd och kanske behöver ett extra år i förskolan innan de börjar skolan. Förskolans arbetsuppgift är att lägga basen för ett livslångt lärande. Förskolan ska vara ett stöd och hjälpa föräldrarna i barnets fostran, utveckling och växande. Familjerna har rätt till barnomsorg oavsett yrke och studier. Även vid föräldraledighet har föräldrarna rätt att ha syskon på förskolan vissa timmar under dagen. Förskolan har ett ansvar att ge barnet omsorg och en pedagogisk verksamhet under barnets vistelse på förskolan. Förskolan ska följa läroplanen för förskolan 1998 som omfattar mål och riktlinjer för att barnet ska få en rolig, trygg och lärorik miljö. Barnet ska få möjligheter till lek och skapande liksom barnens eget utforskande ska ges stort utrymme. Förskolan ska finnas där för alla barn och är oftast öppen hela året. Varje förskolas dagliga öppettider anpassas till föräldrarnas arbete eller studier och till barnens behov (<http://www.skolverket.se>).

Studien sker i Karlskronakommuns barnomsorg. Samtliga förskolor som ingår i undersökningen är kommunala förskolor. Förskolorna som ingår i undersökningen är osystematiskt utvalda utifrån Karlskrona kommuns hemsida. En kommunal förskola har kommunen som huvudman. Kommunen är arbetsgivare för personalen som arbetar på förskolan och ansvarar bland annat för arbetsmiljö och all verksamhet. I Karlskrona kommun finns idag 56 stycken kommunala förskolor med 2 430 stycken barn inskrivna 2006-11-15. För närvarande finns 770 anställda i barnomsorgen (statistiken är hämtad från Karlskrona kommuns barn- och ungdomsförvaltning, via telefonkontakt).

4 METOD

Denscombe (2000) nämner fyra olika metoder då man vill göra en undersökning. De fyra metoderna är enkäter, intervjuer, observationer och skriftliga källor. Alla fyra metoderna kan komplettera varandra och har både för- och nackdelar. Det viktiga är att undersökaren använder sig av rätt metod för undersökningen. Utifrån Denscombes beskrivning av metoderna och de för- och nackdelar som finns med varje metod valde vi att använda oss av intervjuer och enkäter för vår undersökning. Det vill säga att vi valde att blanda både kvantitativa (enkäter) och kvalitativa (intervjuer) metoder för vår undersökning.

Intervjuer

Intervjuer kan användas som ett redskap för att förbereda enkäter, att kombinera olika metodundersökningar är bra för att få en viss fakta bekräftad. När man väljer att använda sig av intervjuer är det viktigt att informanten ger sitt medgivande, hon/han ska även ha vetskap om att hennes/hans ord blir protokollfört. Vid en intervju så bestämmer undersökaren dagordningen och det är undersökaren som sköter frågorna och frågornas följd. Fördelar med att använda intervjuer är att informationen blir mera ingående och grundlig och undersökaren respektive informanten kan lättare fråga om det är något hon/han inte förstår (Denscombe 2000).

Vi har valt att göra personliga intervjuer med endast en informant per intervju. Undersökarna kan då lättare enligt Denscombe (2000) koncentrera sig på att ha den intervjuade i fokus och lättare ta emot den intervjuades tankar och idéer. Vi har valt att använda oss av *Semistrukturerade intervjuer*, som innebär att undersökaren har stor kontroll över frågorna men samtidigt är flexibel för att informanten ska kunna utveckla sina tankar och idéer för undersökaren. Nackdelen med intervjuer är att de tar tid och analysen av resultaten kan vara krånglig och tidskrävande. För att få med all information vid intervjuer kan undersökaren använda sig av ljudupptagning. Fältanteckningar tillsammans med ljudupptagning ger en mera fullständig dokumentation av intervjun. Nackdelar med ljudupptagning är att många människor är rädda och tycker det är obehagligt.

Intervjuer kommer att göras med sju stycken kvinnliga förskollärare i kommunen. Innan intervju får informanten information om vilka vi är, undersökningens syfte, att det inte kommer utgå i sammanställningen vilka förskolor som ingått i undersökningen och att vi kommer att använda oss av en filmkamera för att fånga upp ljudet av intervjun.

Enkäter

En enkäts utformning beror på enkätens syfte. Oftast är enkäter utformade för att samla in information som sedan ska analyseras och sammanställas. Enkäter bör vara lätta att fylla i så respondenten snabbt kan svara på frågorna. Enkäter bör vara anonyma och innehålla kortfattade frågor som kan ge relevanta resultat för undersökningen. Enkäter är bra att använda när forskaren vill nå ut till många respondenter på olika platser (Denscombe 2000). Eliasson (2006) skriver att om enkäterna riktas till en särskild grupp av människor som samlas

på en speciell plats kan det vara bra att välja denna plats för att dela ut enkäterna direkt på plats till det utfrågade.

Vi har valt att lämna ut 200 enkäter till föräldrar på kommunala förskolor i Karlskrona kommun som osystematiskt valts ut via kommunens hemsida. Enkäterna består av 17 frågor samt ett förblad (se bilaga B) som beskriver vilka vi som gör undersökningen är, undersökningens syfte och enkäternas anonymitet (se bilaga C). För att göra enkäterna lätta för respondenten att fylla i och för att det inte ska ta för lång tid har vi valt att använda oss av förkodade svar vilket betyder att det redan finns alternativa svar där det bara är för respondenten att kryssa i det svarsalternativ som passar bäst. Alternativen är utformade efter intervjuerna för att omfatta det vi ville veta för att göra en bra jämförelse senare i resultatet. Nackdelen med att använda sig av förkodade svar i enkäter är att det inte ger respondenten möjligheter att skriva till ytterligare svar som inte finns med som alternativ, därför har vi lagt till ytterligare ett alternativ för övrigt som de vill tillägga samt att vi varierat frågorna så att inte alla frågor har förkodade svar. Enligt Eliasson (2006) så kan tillvägagångssättet påverka resultatet på hur många som kommer att svara på enkäterna. Ju färre som svarar desto större är risken att undersökningen inte ger ett tillförlitligt resultat. Det är viktigt att vi får tillbaka så många enkäter som möjligt och att vi kan fånga in alla grupper av de tillfrågade lika bra.

4.1 Metoddiskussion

Vi har valt att intervjua sju stycken förskollärare i kommunala förskolor. Anledningen till att vi bestämde oss för att endast undersöka kommunala förskolor i samma kommun var för att vi inte var ute efter en jämförelse mellan kommunala och privata förskolor. Slumpen utgjorde att de som valdes ut till intervju var kvinnliga förskollärare. Vårt syfte med intervjuerna är att få en överblick på hur pedagoger lämnar ut viktig information till föräldrar angående deras barns vardag på förskolan. Samt vilken information som anses vara viktig att förmedla mellan pedagog och förälder.

Vår första kontakt med förskolor i kommunen tog vi via telefon för att fråga om vilka som var intresserade att ställa upp på en intervju om föräldrakontakten i förskolan. Vi berättade syftet med vår undersökning och att intervjun skulle vara helt konfidentiellt samt att vi skulle använda oss av ljudupptagning vid intervju tillfället. Utefter de tider som pedagogen hade möjlighet att ses bestämde vi en träff. Samtliga intervjuer utfördes enskilt mellan oss och pedagogen. Som verktyg hade vi ljudupptagning i form av en videokamera. Detta var den

intervjuade pedagogen medveten om och fick själv kontrollera att endast ljudet kom med på bandet. Anledningen till att vi använde oss av ljudupptagning var för att få med all viktig information som sades under intervjun och för att undvika egna tolkningar från oss forskare. Vi tycker att detta ger en mer rättvis bild på intervjun. De frågor vi ställt till pedagogerna finns i bilaga A. Vi utgick från huvudfrågorna ett till fyra (se bilaga A), resterade frågor användes som ett underlag för att föra ett fortlöpande samtal med pedagogen.

Vi lämnade ut 200 stycken enkäter till föräldrar som har barn i kommunala förskolor i Karlskrona. Enkäterna lämnades ut via barnens hyllor på olika förskolor i Karlskrona kommun. Föräldrarna fick sju dagar på sig att delta i enkätundersökningen. Utifrån enkäterna valde vi sedan att jämföra olika resultat från olika kategorier av föräldrar för att se om det fanns ett samband i den informationen som föräldrarna önskade av förskolan som beroende på olika faktorer. Vi valde utefter Eliassons (2006) rekommendation att utforma enkäterna med grundläggande frågor (se bilaga C fråga 1 till 8) för att kunna se om olika faktorer är avgörande till hur föräldrarna svarat på frågorna. Nackdelen menar författaren är att det inte går att få en djupare förklaring på svaren i efterhand. När vi analyserade det material vi fick in från enkäter, valde vi att på ett traditionellt sätt med papper och penna utgå från de grundläggande frågorna ett till åtta (se bilaga C) och se på både helheten av de svar som vi fick in, men även att se på samband och skillnader som beror på de olika faktorerna.

Vi tycker att vårt val av metod var bra och vi är nöjda med det sätt vi valde att undersöka forskningsämnet. Vi kan däremot tycka att tidpunkten för undersökningen var opassande vilket vi inte kunde bestämma över.

5 EMPIRISKT RESULTAT

Eftersom undersökningen endast är gjord i en liten skala bland föräldrar så är inte alla resultat fullt pålitliga och är därför inte generella resultat. Vi kan endast se vad ett fåtal föräldrar och pedagoger anser om de olika frågor de fått, vilket inte talar för att alla tycker det som resultaten visar på.

5.1 Resultat av intervjuer med förskollärare

Första mötet mellan hem och förskola

Samtliga förskollärare som vi intervjuat menar att det första riktiga mötet mellan förskola och hem är vid inskolningstillfället. Första kontakten tar kommunen med föräldrarna efter att de sökt en plats på förskolan och fått detta beviljat. En av de intervjuade pedagogerna berättade att efter det bekräftats att föräldrarna tackat ja till platsen skickar avdelningen där barnet placerats ut ett vykort till hemmet som hälsar dem välkomna till förskolan med tid och datum för inskolning. Vykortet undertecknas med personalens namn och avdelningens telefonnummer som en förberedelse för inskolningstillfället.

En av de intervjuade pedagogerna berättar att inskolningen är mycket viktig för det framtida samarbetet mellan hem och förskola. Det är vid detta tillfälle som den första kontakten sker mellan förskola och hem och det är här föräldrarna får de första intrycken från förskolan. Det första intrycket kommer föräldrarna att bära med sig under hela förskoletiden. Det är viktigt att föräldrarna får känna sig varmt välkomna och trygga med att lämna sina barn på förskolan.

Samtliga pedagoger lämnar vid inskolningstillfället ut ett skriftligt informationshäfte som innehåller obligatorisk information om förskolan. Vid de flesta inskolningar tar pedagogerna även upp den obligatoriska informationen muntligt med föräldrarna och informationshäftet används mest som ett komplement som föräldrarna får med sig hem. En av pedagogerna anser att för mycket information vid inskolningstillfället inte är att rekommendera då det kan vara svårt för föräldrarna att ta in all information vid ett och samma tillfälle. Informationens innehåll varierar från förskola till förskola, men gemensamt för alla förskolor är att det är vid inskolningstillfället den största delen av information ges ut till föräldrarna.

Gemensam information för alla förskolorna som ges ut vid inskolning är:

- Namn på de pedagoger som jobbar på förskolan och telefonnummer till förskolan
- Förskolans mål med verksamheten
- Rutiner på förskolan och hur en dag ser ut samt hur förskolans lokaler ser ut
- Praktisk information som extra kläder, blöjor, regnkläder
- Speciella regler på förskolan som att föräldrarna ska ringa och tala om när barnet är sjukt eller inte kan komma
- Information om vad som gäller vid arbetslöshet.

Gemensam information som pedagogerna vill ha av föräldrarna vid inskolningstillfället är:

- Information om allergier som barnet har
- Hur föräldrarna uppfattar sitt barn och hur barnet är hemma
- Speciella vanor eller behov som barnet har, ex nappar, nallar, något barnet tycker om som kan ge trygghet när barnet är på förskolan eller om det är något barnet inte tycker om. Denna information blir en väg till barnet som skapar trygghet och relationsband mellan pedagogen och barnet
- Hur barnet fungerar i grupp
- Allmän information som är skriftlig om barnets namn, personnummer, föräldrarnas namn, telefonnummer, adressuppgifter och telefonnummer till någon anhörig ifall att föräldern inte går att nå. Schema över föräldrarnas arbetstider
- Att föräldern ska säga till om någon annan hämtar barnet eller om det finns någon som aldrig får hämta barnet på förskolan.

Den allmänna information som pedagogerna tar upp med föräldrarna under inskolningen anses vara obligatorisk för samtliga för att tydliggöra sådant som förskollärare ofta tar för givet att föräldrarna ska tänka på och som inte alltid är lika självklart. Även de föräldrar som tidigare haft barn på förskolan får informationen igen trots att en del föräldrar redan hört informationen sedan tidigare. En pedagog tar upp att det alltid är bra att påminna föräldern. Några av de intervjuade pedagogerna berättade om specifika saker de tar upp med föräldern vid inskolning:

- Föräldrarna får vid inskolning berätta sina förväntningar på förskolan och personalen samt om de har några önskemål

- Inom vissa mer invandrartäta områden i kommunen används tolk som ett redskap vid inskolning för att vara säker på att all information kommer ut till de föräldrar som har svagheter i svenska språket. De pedagoger som använde tolk vid inskolningstillfället är även extra noga med att den skriftliga informationen som ges ut som komplement till det muntliga är tydligt, enkel och på ett lätt språk så att föräldrarna känner att de kan ta del av informationen
- Att pedagogen förklarar tanken och upplägget av förskolans lokaler och rum
- Speciella regler som att barnen inte får ta med sig egna leksaker
- Att förskolan har tystnadsplikt
- Information om barngruppen, storlek på barngruppen
- Personalens olika befattningar och deras arbetsgrad på förskolan
- För att ge barnen en trygg inskolning frågar pedagogen om hemmets olika rutiner vid exempelvis nattning. Detta för att få en mjuk övergång för barnet från hemmet till förskolan
- Ett extra informationshäfte som innehåller viktiga datum som föräldrarna bör uppmärksamma under terminen, till exempel datum för föräldramöte, utflykter med mera.

Uppföljningssamtal

En pedagog berättar om att ett par veckor efter inskolning av barnet på förskolan har de något som kallas för uppföljningssamtal. Vid detta tillfälle sätter sig den ansvarig inskolningspedagog ner tillsammans med barnets föräldrar i ca 10-15 minuter på en ostörd plats. Föräldrarna får berätta hur de ser på barnets trivsel i förskolan, hur de upplevt inskolningsperioden samt om de har några frågor som kommit upp under inskolningen.

Det dagliga mötet – tambur kontakten

De flesta intervjuade förskollärare anser att den dagliga kontakten är den viktigaste kontakten mellan pedagogerna och föräldrarna men även för att bekräfta och se varje barn dagligen. En av sju menar att den är ganska viktig. Det dagliga mötet är en kontakt som sker muntligt vid lämning och hämtning av barnet på förskolan. Mötet kan ske inne på avdelningen, ute i hallen även kallad tamburen eller ute på förskolegården. Majoriteten av pedagoger menar att de prioriterar detta möte högt och vill gärna se att detta är ett regelbundet möte som ska ske

dagligen med alla föräldrar. En av sju menar att alla möten med föräldrar måste prioriteras lika högt.

Fler än hälften erkänner att det vid enstaka fall, till exempel då många barn blir lämnade eller hämtade samtidigt så är det svårt att hinna prata lika mycket med alla föräldrar. Ändå känner de flesta att de hinner ge den viktigaste informationen till föräldrar vid lämning och hämtning. Mer än hälften menar att alla pedagoger inte träffar alla föräldrar dagligen, utan att det viktigaste är att det alltid finns någon av personalen som möter föräldrarna vid lämning och hämtning.

Den viktigaste informationen från föräldrar vid lämning av barnet menar pedagogerna handlar om den information som berör sådant som hänt under natten eller på morgonen. Det kan röra sig om något litet som hänt under morgonen men som ändå är betydelsefullt för barnet och kan påverka barnet hela dagen. Samtliga pedagoger tycker att det är viktigt att alla föräldrar och barn känner sig varmt välkomna till förskolan varje dag.

Vid hämtning så prioriterar pedagogerna att tala om sådant som rör barnets vardag på förskolan och om barnets dagliga utveckling. Det kan röra sig om någon speciell händelse som involverar barnet, vilka barnet har lekt med under dagen eller andra dagliga aktiviteter. Fem av sju pedagoger berättar att det är viktigt för barnet att pedagogen berättar om små vardagliga saker som barnet upplevt, både för att bekräfta och stärka barnets självförtroende men också för att det är dessa små vardagliga händelser som speglar barnets utveckling. Pedagogerna menar att föräldrar tycker att det är roligt att få en inblick i förskolans verksamhet och även se hur deras barn är på förskolan. En pedagog menar att det värsta man som pedagog kan säga till föräldrar när de frågar vad barnet gjort under dagen, är svaret att de inte gjort något särskilt eller att pedagogen inte vet hur barnet haft det under dagen av olika anledningar. I de fall då pedagogen inte vet beror detta oftast på en bristande kommunikation mellan pedagogerna på förskolan.

Alla av de intervjuade pedagoger berättar att det som småbarnsföräldrar oftast vill veta vid hämtning av barnet på förskolan handlar om tre huvudfrågor, det är om barnet har *ätit*, *sovit* och *bajsat*. Ju äldre barnet blir desto mer handlar frågorna om barnets lek och vilka barnet har lekt med samt om deras barn har haft det bra under dagen. En av de intervjuade menar att man som pedagog lätt kan bli avtrubbad och endast delge föräldrarna de svar som pedagogen vet

att föräldrar vill ha utan att föräldrarna ens hinner fråga om det. Samtliga pedagoger anser att det är viktigt att pedagogen direkt berättar för föräldern om något speciellt har hänt under dagen. Det är bra om pedagogen tar upp detta med föräldern samma dag som händelsen inträffat för att ge föräldern en förklaring till vad som hänt från någon vuxen som varit med vid händelsen.

Utvecklingssamtal

Andra möten där pedagogerna träffar föräldrarna är vid utvecklingssamtal. Det skiljs åt från förskola till förskola hur ofta avdelningarna har utvecklingssamtal. Fyra av sju av de intervjuade pedagogerna svarar att de har utvecklingssamtal en gång per år resterande tre har utvecklingssamtal två gånger per år. Detta är upp till varje avdelning att bestämma och beror på behovet av utvecklingssamtal. De förskolor som använder sig av tolk vid inskolning använder det även vid utvecklingssamtal. Tolkens uppgift är att förmedla den information som pedagogen vill delge föräldrarna. En av pedagogerna som jobbar på småbarnsavdelning (med ett- till treåringar) berättar att anledningen till att det har utvecklingssamtal två gånger om året beror på att barn utvecklas mycket mer under de första åren och att det är därför de har lite tätare mellan perioderna.

Vid utvecklingssamtal så går pedagogerna muntligt igenom det enskilda barnets utveckling. Varje förskola har en individuell utvecklingsplan som de jobbar efter tillsammans med föräldrarna för att kartlägga var barnet befinner sig i sin utveckling.

Föräldramöte

Föräldramöte är ett möte som samtliga pedagoger har på varje förskola trots detta skiljer mötets form åt på förskolorna. Alla pedagogerna nämner att de tidigare haft traditionellt föräldramöte då de vid bestämda tillfällen samlar alla föräldrar och ger ut aktuell information muntligt om förskolan. De flesta av pedagogerna använder sig av detta traditionella föräldramöte när de vill nå ut med allmän information som rör alla föräldrar på avdelningen. En av pedagogerna nämner även att de ibland har föräldramöte i mindre grupper då informationens innehåll endast rör enskilda barn exempelvis vid åldersindelade grupper. De mindre föräldramötena skapar även närmre kontakt med föräldrarna och blir mera personligt samt att man som förälder vågar fråga och uttrycka sig lättare i mindre grupper. Nackdelen med stora föräldramöten är att det kan vara svårt för föräldrar att ta in all muntlig information och att responsen från föräldrar inte blir detsamma som vid föräldramöte i mindre grupper. Ett

par av pedagogerna har även något som kallas för stormöte där alla avdelningar på en förskola har möte tillsammans. Detta möte blir mer ett informationsmöte som berör hela förskolan. Vid dessa möten kan det även förekomma att förskolan hyr in en föreläsare som föreläser om aktuella teman. Ett annat möte som alla pedagoger nämner in intervjun är luciaträffen som samtliga förskolor i undersökningen har varje jul.

Två av sju pedagoger berättar att de helt tagit bort det traditionella föräldramötet. Istället berättar en pedagog att de ersatt det traditionella föräldramötet med aktivitetskväll för föräldrar. Aktivitetskvällen infinner sig en gång per år då föräldrar träffas och pysslar tillsammans. Denna aktivitetskväll infaller oftast i november då pedagogerna först bjuder på glögg och pepparkakor och delger föräldrarna aktuell information muntligt om förskolan. Syftet med aktivitetskvällen är att föräldrarna på ett trevligt sätt ska lära känna varandra och lättare kan dela erfarenheter med varandra. Lite senare på kvällen bjuder pedagogerna på mat medan föräldrarna pysslar tillsammans. Detta är ett tillfälle som ofta efterfrågas från föräldrar och som är mycket uppskattat. Den andre pedagogen berättar att de testat att byta ut det traditionella föräldramötet mot en ny metod som de kallar barn och föräldraträff, där barnen är välkomna att följa med. Förskolan har samtidigt en vernissage med bilder och konstverk som barnen skapat tillsammans i grupper eller enskilt. På träffen passar även personalen på att muntligt ge föräldrarna allmän information om verksamheten. Fler föräldrar kom vid detta möte än vid tidigare traditionella föräldramöten. Pedagogerna vill utveckla träffen så att föräldrar blir mera delaktiga i verksamheten, samt att pedagogerna vill utveckla idén att få föräldrar att berätta för varandra om sin egen kultur, så förskolan kan arbeta tvärs över världen och få fram mångfalden. Den intervjuade pedagogen anser att det ligger i tiden att ta vara på mångfalden istället för att låtsas att den inte finns.

Tre av sju pedagoger nämner att det ibland kan efterfrågas från föräldrar om ytterligare enskilda samtal med pedagogen. Om det är något speciellt föräldrarna vill tala om så erbjuder pedagogen tider då de kan sitta ner ostört och samtala. På de förskolor där tolk används händer det ibland att föräldrar ber om ett extra samtal tillsammans med tolk och pedagog för att få klarhet i olika saker.

En av de intervjuade pedagogerna nämner att de även har tre pysselkvällar i december då föräldrarna erbjuds att komma vid ett av tillfällena och pyssla tillsammans med sina barn. Föräldrarna får anmäla till pedagogerna vilken av kvällarna de vill komma för att det inte ska

blir så stora grupper. Samma pedagog nämner även att avdelningen har utflykter varje vår. Utflykterna anordnades i åldersindelade grupper och den pedagog som ansvarar för gruppen bestämmer om utflykten ska anordnas med eller utan föräldrar.

Tre av sju pedagoger nämner även utöver de andra träffarna att de har så kallade drop in fika för föräldrar. Dessa tillfällen arrangeras av två förskolor bestämda dagar i månaden medan en förskola har det spontant när föräldrarna kan komma. Föräldrarna erbjuds att komma in på förskolan en stund innan hämtning för en fika eller kaffe men mest för att få möjlighet att få en inblick i verksamheten och deras barns dag på förskolan. En av pedagogerna säger även att de erbjuder utöver andra möten en grillkväll på våren för föräldrar tillsammans med sina barn.

Skriftlig information till föräldrar

Den skriftliga informationen skiljs åt mellan de olika intervjuade förskolorna. Det som alla har gemensamt är:

- En almanacka som är uppsatt i tamburen. På denna almanacka skriver pedagogerna upp dagliga aktiviteter såsom gymna, utevistelse, teaterbesök, matlista, tillfälliga vikarier och praktikanter
- Samtliga förskolor sätter även upp enskilda lappar på dörren för att nå ut till föräldrar med aktuell information som berör alla föräldrar
- Vid viktig information lämnas det även ut lappar på barnens hyllor till de barn som informationen berör. För att information på dörren inte ska missas. Beroende på informationens innehåll berör inte all information alla barn exempelvis vid indelningar av grupper.

Det som skiljer förskolorna åt är:

- Fyra av sju har en offentlig hemsida som tyvärr inte alltid är uppdaterad
- En av sju förskolor skickar ut månadsblad från de indelade åldersgrupperna, informationen innehåller temaarbete som föräldrarna kan ta del av
- En av sju förskolor skickar ut vår- och höstblad som innehåller information om verksamheten och förskolans terminsplanering
- Två av sju förskolor använder sig av en dagbok som verktyg mellan pedagogerna, dagboken innehåller information som samtliga pedagoger på avdelningen behöver veta exempelvis om någon annan ska hämta ett barn eller om ett barn har slagit sig, så

måste den som lämnar över barnet till föräldern få veta detta. Dagboken är ett verktyg som håller pedagogerna uppdaterade och som skapa ett bättre samarbete mellan hem och förskola.

En av sju pedagoger berättar att när det kommer till föräldrar som har brister i svenska språket är det oerhört viktigt att pedagogen finner en bra balans i sitt eget svenska språk när det gäller både skriftlig och muntlig information. Den intervjuade pedagogen menar att samtidigt som man vill att föräldern ska förstå informationen är det viktigt att man inte kränker föräldern med att sänka sig lägre i den språkliga nivå än där redan föräldrarna är.

En annan pedagog berättar om att de fick in ett förslag från en förälder om att sätta upp en lista på de mindre barnens utförda behov (bajslista). Pedagogerna nappade på idén och införde en lista som i dagsläget sitter ovanför skötbordet. Där kan föräldern själv se vilka dagar deras barn har utfört behovet.

Genusperspektiv i förskolan

Alla intervjuade pedagoger säger att de inte tänker ur ett genusperspektiv när de väljer att lämna ut information till föräldrarna. Vår fråga till pedagogerna var om de har någon medveten tanke ur ett genusperspektiv, som avgör om man som pedagog väljer att lämna ut information till en viss förälder. Samtliga pedagoger menar att det är den förälder som lämnar eller hämtar barnet som får den aktuella informationen.

Vid de fall då endast en av föräldrarna talar svenska lämnas oftast informationen ut till den föräldern. Ibland kan det också bero på vilken i arbetslaget som har bäst kontakt med en viss förälder eller att den inskolningsansvarige sköter kontakten och aktuell information till tillhörande förälder. Föreställningen finns bland samtliga att det säkert fortfarande förekommer ute på förskolorna att pedagoger väljer att ta upp olika sorters information till en viss förälder. En av sju pedagoger pratar också om att vi behöver bli mer medvetna om hur vi riktar information till föräldrarna beroende på kön. Pedagogen menar att man oftast lindar in det man vill säga till mamman, medan man till pappan är mera rak och objektiv i sin kommunikation.

Föräldrakontakten på förskolan idag (2006)

Samtliga pedagoger anser att de har en bra föräldrakontakt på förskolan i dagsläget. De menar att föräldrarna är nöjda med informationen de får samt den kontakt de har med förskolan. Vid enstaka fall kan språket vara ett hinder och då är det viktigt att bygga upp ett förtroende mellan pedagogen och föräldern. Det är viktigt att föräldrar vågar vända sig direkt till förskolan med frågor och synpunkter. Två av sju pedagoger lämnar ut utvärderingspapper till föräldrar, där de får lämna åsikter på hur de uppfattar möten, kontakter med pedagoger och om det är något de vill förändra eller saknar i förskolans verksamhet. Kritik som förskolan får ska inte tas personligt, det ska istället bidra till en utveckling och skapa bättre förhållande mellan hem och förskolan anser en av pedagogerna. Samtliga pedagoger anser att de alltid kan bli bättre på föräldrakontakten och det är därför viktigt att föräldrarna får delge sina åsikter till förskolan. I samtliga intervjuer nämns det att det ibland kan uppstå konflikter mellan pedagog och förälder. Då är det viktigt att pedagogerna är flexibla och kan hjälpas åt i arbetslaget, pedagogen måste möta alla föräldrar utefter deras önsknings. Det går inte alltid att tillfredsställa alla föräldrars önskemål men pedagogen måste hela tiden sträva efter att bygga så bra relationer till föräldrarna som möjligt. En av de intervjuade pedagogerna menar att man som pedagog måste ha i åtanke att föräldrar alltid ser till sitt eget barns bästa till skillnad från dem som jobbar på förskolan som måste både se till det enskilda barnet och barngruppen som helhet. Samtliga pedagoger är medvetna om att det är personkemin som avgör om man kommer bättre eller sämre överens.

Mindre än hälften av de intervjuade nämner att det har diskuterats på förskolan om pedagogerna ska behandla föräldrarna som vuxna människor, de menar att föräldrar har ett eget ansvar att läsa information som ges på dörren eller via lappar på barnets hylla och att pedagogerna i de här fallen inte ska behöva påminna föräldrarna. Ibland har det upplevts att föräldrar har varit dåliga på att ge tillbaka respons på information som getts och pedagogerna frågar sig då vem som bär ansvaret för att informationen når fram till alla.

5.2 Resultat av enkäter till föräldrar

Av de 200 utskickade enkäter fick vi tillbaka 78 stycken. Eftersom enkäterna var utformade så att föräldrarna tillsammans kunde fylla i enkäten, var det en del föräldrar som valde att göra detta. Av 78 enkäter var det totalt 111 föräldrar som svarade. Av 78 enkäter var det 33 föräldrapar som fyllde i enkäterna tillsammans. 43 enkäter fylldes i av enskild förälder och på

två enkäter angavs det inte om det var enskild eller föräldrapar som fyllt i. Hur enkäterna utformats kan ses i bilaga C.

Bortfallsanalys

Vi hoppades på att få in minst 50 procent av de utlämnade enkäterna, men tyvärr så fick vi endast in 39 procent vilket inte kan ge ett tillförlitligt resultat i undersökningen. Vad det beror på att vi endast fick in 78 stycken enkäter av 200 utlämnade kan vi inte svara på. Men vi tror det kan bero på att vi kanske gav föräldrarna för lite tid samt att föräldrarna kanske inte prioriterar att delta vid denna tidpunkt (kring julen). Eliasson (2006) skriver att på grund av att undersökningen genomförs vid en tidpunkt som resultera i att slutresultatet blir ett bristfälligt underlag måste detta tas som hänsyn i sammanställningen av materialet. Det framgick också vid utlämnandet av enkäterna att föräldrarna på flera av förskolorna hade haft mycket enkätundersökningar under senaste tiden från både kommun och elever som skriver examensarbeten. Vid sammanställningen av enkäterna så kunde vi se olika bortfall i vår undersökning som vi inte kunde göra någon studie av, på grund av att de utgjorde en för liten del i undersökningen för att vi skulle kunna uppnå ett resultat. De bortfall som vi inte kunde räkna med i undersökningen var svar som baserade på svar från endast pappor, föräldrar med endast grundskoleutbildning och föräldrar med annat modersmål än svenska och i behov av tolk.

Eftersom bara två enkäter fylldes i av endast pappa (se s 42) så ansåg vi att det var för liten del av denna faktor för att kunna få en jämförelse om det skilde sig informationsmässigt beroende på könet. Svenska kommunförbundet (2001) gjorde en undersökning som handlade om vilken av föräldrarna som hade mest kontakt med förskolan. De kom då fram till att det var mammorna som tog det största ansvaret för lämning och hämtning på förskolan. Vi hade hoppats på att vår undersökning skulle visa motsatsen men tyvärr utgjorde även i vårt resultat mammorna största delen av de svarande.

Vi kan se att föräldrar med grundskoleutbildning som högsta utbildning också blev ett bortfall i vår undersökning. Endast 5 av 111 föräldrar angav att de hade grundskoleutbildning som högsta utbildning (se s 53) Vi tror inte att denna grupp av föräldrar var uteslutande i valet av tillfrågade men vi vet inte varför denna grupp utgjorde en så liten del i undersökningen. Karlsson (2006) skriver att föräldrar som själva har högre utbildning ser utbildningen som viktigare än de föräldrar som saknar utbildning.

Av 78 insamlade enkäter var det endast 11 föräldrar med annat modersmål än svenska (se s 57) som vi tycker utgör en för liten del för att kunna få fram en jämförelse mellan olika faktorer. Det var bara en av dessa elva föräldrar som använder sig av tolk. Vi tror att de föräldrar som är beroende av tolk är ett bortfall på grund av att de inte kunde förstå texten i enkäterna vi skickat ut. Vi vet att enkäterna skickades ut till föräldrar med annat modersmål än svenska och vet därför att dessa föräldrar hade möjlighet att ingå i undersökningen. Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver att brister i språket kan utgöra problem i samarbetet mellan hem och förskola och att det kräver en tydlig kommunikation för att nå ut med information till dessa föräldrar. Självklart kan det vara svårt att svara på en enkät som är på ett språk som den svarande inte har tillräcklig kunskap om. Detta var vi medvetna om innan vi lämnade ut enkäterna men ville inte utesluta någon grupp i undersökningen.

Vem av föräldrarna som tog ansvar för att fylla i enkäten

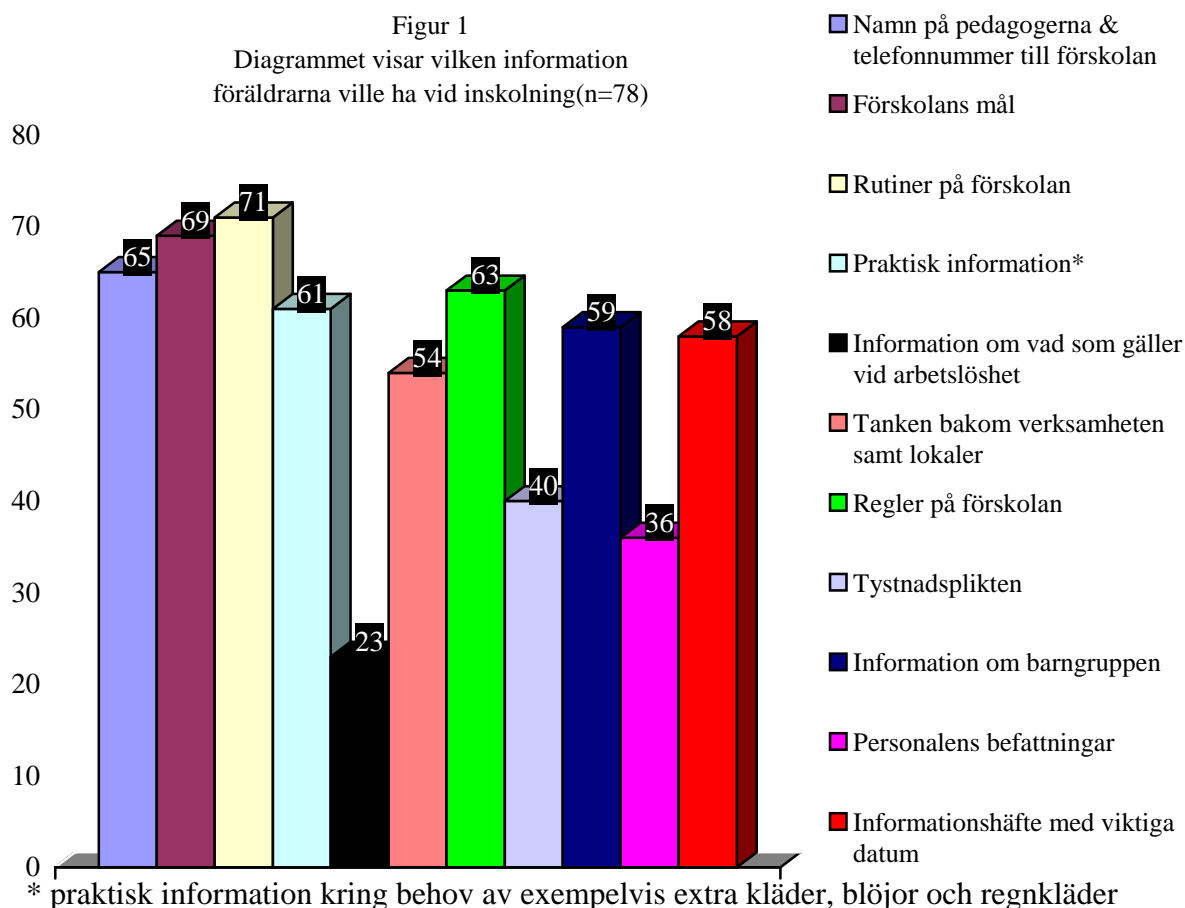
Vi valde att ta med denna fråga för att det skulle vara intressant att se om det var flest mammor, pappor eller båda föräldrarna tillsammans som valde att fylla i enkäten. 78 enkäter fylldes i av följande:

- 33 av 78 enkäter fylldes i av båda föräldrarna
- 41 av 78 enkäter fylldes i av endast mamma
- 2 av 78 enkäter fylldes i av endast pappa
- 2 av 78 enkäter angav inte vem som fyllt i enkäten.

I samtliga berörda frågor som vi kommer att ta upp i resultatet i enkätundersökningen från föräldrar, gavs det även utrymme att skriva egna kommentarer och åsikter eller annat som rör frågan utöver de alternativ vi gett. Undantag fråga 10 (se bilaga C). Fråga 1 till 8 i enkäten är grundläggande frågor för att vi ska kunna se samband mellan alternativa val hos föräldrarna och resterande frågor (9 till 17) kommer redovisas i diagram igenom följande resultatavsnitt.

Resultat från samtliga enkäter gällande inskolning

En del av syftet var att genom undersökningen få veta vilken information föräldrar föredra att få vid de olika mötena (se bilaga C). Diagrammet nedan (figur 1) visar vilken sorts information som föräldrar önskade att få vid inskolningen, det så kallade första mötet med förskolan.

Det föräldrar önskade mest att få veta var förskolans rutiner och mål med verksamheten. Namn på pedagoger och regler på förskolan låg också mycket högt bland önskemålen. Enligt enkätsvaren var de väldigt jämt fördelade mellan önskemålen, det som önskades minst var information om vad som gäller vid arbetslöshet. Det som önskades utöver ovanstående alternativ var:

- Hur förskolan arbetar med genusfrågor och pedagogernas inställning till sötsaker
- Adress och telefonlista till de andra barnen (föräldrarna) på förskolan
- Förskolans värdegrund
- Information om maten (var lagas maten? Finns det alternativ?)
- Schematekniska frågor.

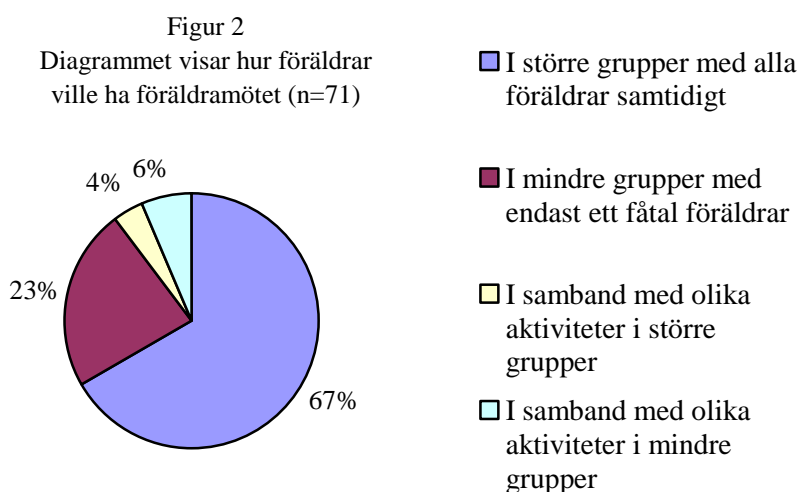
Flera föräldrar önskade uppföljningssamtal efter inskolningen där pedagog och förälder kan samtala om hur den första tiden på förskolan har varit för barnet.

Resultat från samtliga enkäter gällande föräldramöte

Vid förfrågan om vilken information som önskades vid föräldramöten (se bilaga C), så ville samtliga av föräldrarna ha allmän information om förskolans verksamhet och pedagogisk information som rör aktiviteter. Inget av alternativen vägde tyngre än det andra i undersökningen men däremot efterfrågades andra saker som:

- information om nya barn i barngruppen, samt information om förändringar bland personal och vikarier
- framtida mål med verksamheten, samt verksamhetens framgångar och utvärderingar
- konkret fakta om hur pedagogerna arbetar på förskolan, både med barngruppen och med det enskilda barnet
- förslag om föreläsningar för föräldrar, samt konkreta tips på hur föräldrar kan påverka verksamheten
- vilka möjligheter som finns till att starta föräldrasamverkan.

På frågan om hur föräldrarna föredrog att ha föräldramöten (se bilaga C), så kunde vi däremot se att vissa önskemål tog större plats än andra bland föräldrarna. Enligt diagrammet nedan (figur 2) kan man se att majoriteten av föräldrarna vill ha stora föräldramöten där alla föräldrarna är samlade.

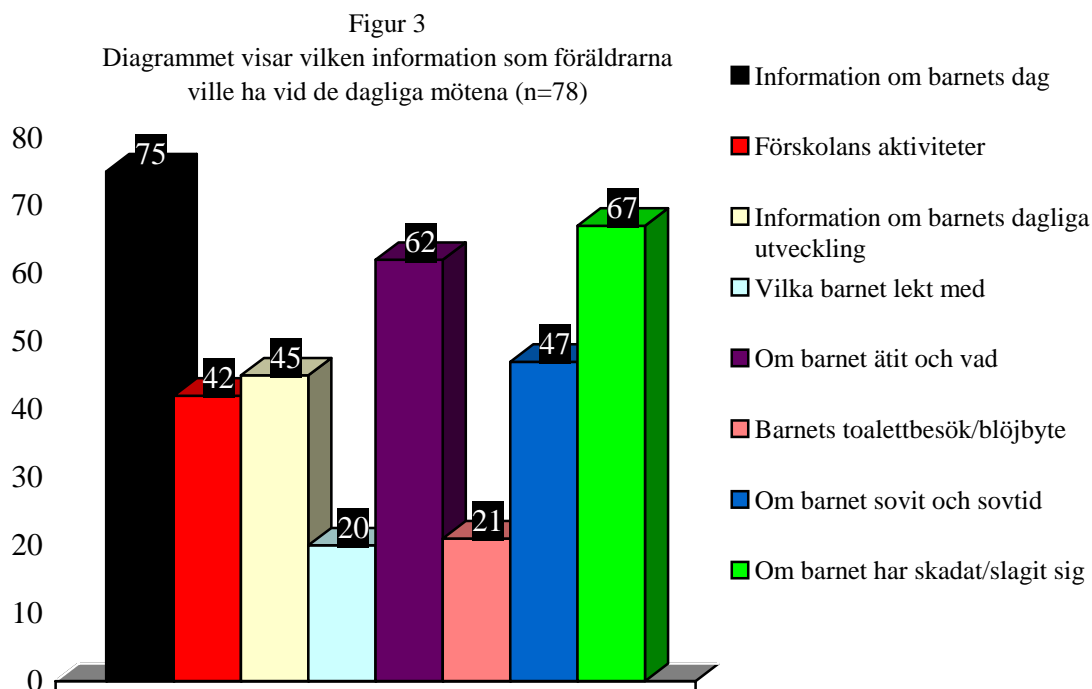

På denna fråga kommenterade flera föräldrar hur viktigt det var att alla föräldrar får samma information och att man som föräldrar bör ta sitt ansvar och komma på föräldramötet för att

samma information ska nå ut till alla. Flera föräldrar skrev även till att det bästa är att föräldramötet organiseras efter vilka behov som finns. Är det information som måste nå ut till alla föräldrar så är det smartast med ett gemensamt föräldramöte, rör informationen däremot endast en liten grupp av föräldrar så är det självklart att endast de berörda ska komma.

Resultat från samtliga enkäter gällande dagliga möten

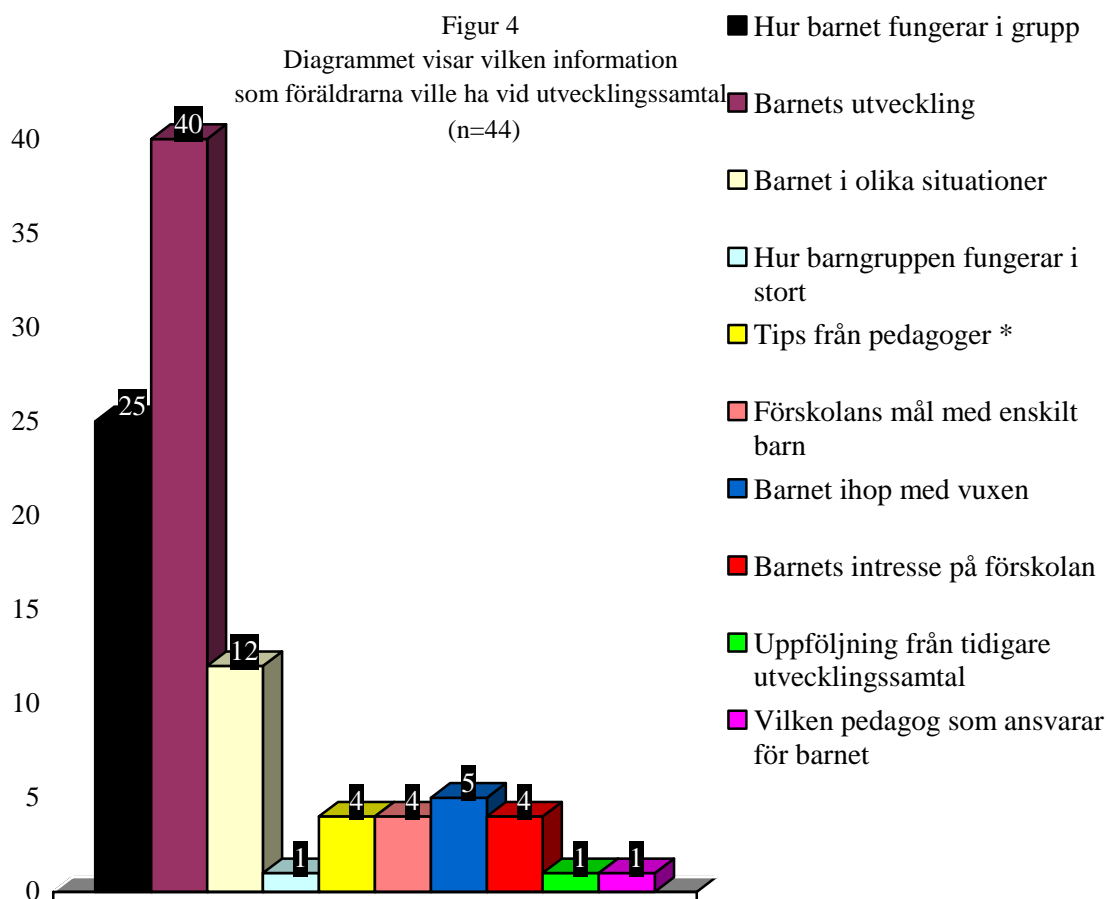
När det gäller tamburkontakten, som sker dagligen mellan pedagoger och föräldrar när de lämnar och hämtar barnet på förskolan fick föräldrarna kryssa i vilken sorts information de ville ha vid dessa tillfällen. Här fanns möjlighet att kryssa i flera alternativ (se bilaga C). Diagrammet nedan (figur 3) visar vilken information som föräldrarna ville ha av pedagogerna på förskolan vid det dagliga mötet som innebär lämning och hämtning av barnet på förskolan.

Det föräldrar har tillagt under denna fråga är det kan variera stort i vilken information som önskas vid dessa möten beroende på var barnet befinner sig för tillfället i utvecklingen. Informationen ska vara relevant för situationen, om barnets primära behov avviker från det normala under en längre tid så är det självklart att man som förälder önskar information om dessa punkter. Ett önskemål utöver ovanstående alternativ vid det dagliga mötet var om barnet fått tillrättavisning av någon vuxen under dagen, så tyckte några föräldrar att det var viktigt att pedagogerna berättar detta för att inte missförstånd ska ske när barnet berättar själv hemma.

Resultat från samtliga enkäter gällande utvecklingssamtal

Utifrån intervjuerna fick vi inget alternativt svar på vad ett utvecklingssamtal kan handla om. Mer än att pedagogerna går igenom barnets individuella utveckling och tillsammans med föräldrarna arbetar utifrån en individuell utvecklingsplan för att kartlägga var barnet befinner sig i sin utveckling. Vi ville få veta vad föräldrarna vill ha för information vid detta möte och lämnade denna fråga öppen för föräldrarna att själva skriva vad det ville få veta vid ett utvecklingssamtal (se bilaga C). Diagrammet nedan (figur 4) visar de förslag som förekom från föräldrarna samt hur många föräldrar som önskade vad. Som vi kan se i diagrammet nedan så ligger den största tyngdpunkten på var barnet befinner sig i sin utveckling. Även hur barnet fungerar i grupp med andra barn och hur barnet beter sig i olika situationer utgör enligt undersökningen en viktig del i utvecklingssamtalet. Tyvärr svarade inte alla föräldrar på frågan.

* Tips från pedagog om hur föräldrarna kan hjälpa barnet i dess utveckling

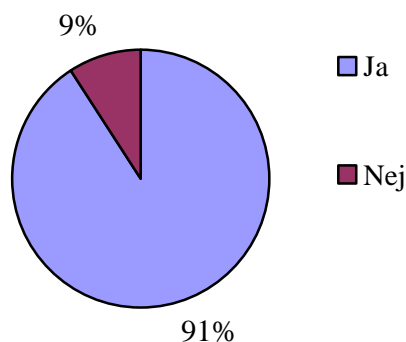
Flera föräldrar önskade tätare utvecklingssamtal speciellt om att få ha ett utvecklingssamtal per termin.

Resultat från samtliga enkäter gällande hur nöjda föräldrarna är med informationen de får

En viktig fråga är om föräldrarna får den information som de önskar från förskolan där de har sitt/sina barn placerade (se bilaga C). Resultat (Figur 5) visade att majoriteten av föräldrarna som ingick i undersökningen är allmänt nöjda med den information som de får från förskolan.

Figur 5
Diagrammet visar om föräldrar är nöjda med den information de får (n=75)

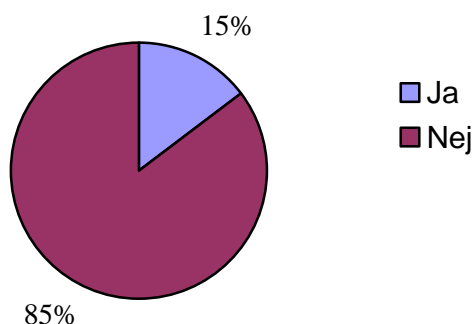

De 9 procent av föräldrarna som inte ansåg att de fick all information som de önskade från förskolan hade möjlighet att kommentera vad de trodde att orsaken var till att de inte fick den information som de önskade. Kommentarer till frågan blev att det ibland kan vara lathet från personalens sida och ointresse för kontakt med föräldrarna. Föräldrarna ansåg även att det kunde bero på personaltätheten och att det ibland berodde på dåligt kommunikation mellan personalen som handlar om det enskilda barnet samt att pedagogerna ibland kan ta förgivet att informationen redan nått ut till föräldern. Någon av föräldrarna ansåg att vissa i personalen saknar respekt för föräldern och ibland kunde *skämta* bort händelser som var viktiga för föräldern. Många föräldrar saknade också information om uppdatering av ny personal, vikarier och olika sorters förändringar på förskolan. Ett par föräldrar önskade att få mera information via mail eller någon form av hemsida. De ansåg att detta skulle spara tid både för pedagoger och föräldrar.

Resultat från samtliga enkäter gällande önskemål av ytterligare möte i förskolan

I enkäten frågade vi om föräldrarna önskade ytterligare möte med förskolan än de möten som vi tidigare nämnt (se bilaga C). Diagrammet (figur 6) visar i procent hur många av föräldrarna som önskade ytterligare möten med förskolan och förskolans personal.

Figur 6
Diagrammet visar om föräldrarna önskade
ytterligare möten med förskolans personal (n=74)

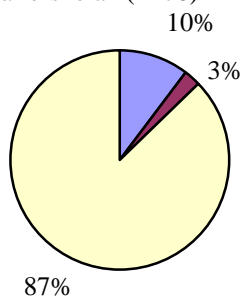

Som vi kan se i diagrammet ovan (figur 6) så efterfrågade endast 15 procent av föräldrarna om andra möten, exempelvis grillkvällar och gemensamma utflykter för barn, personal och föräldrar samt möte där pedagoger och föräldrar samtalar om hur man kan arbeta med jämställdhet och genus frågor.

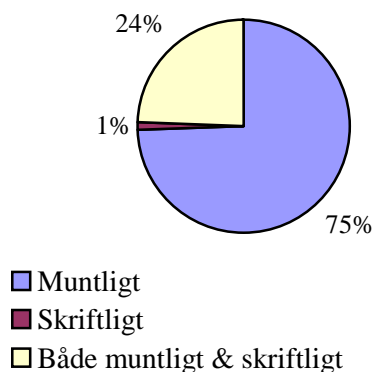
Resultat från samtliga enkäter gällande hur föräldrar vill få information

Hur vill föräldrar få information vid de olika mötena som sker på förskolan? Här valde vi att begränsa oss till de olika mötena: inskolning, tamburkontakt, utvecklingssamtal och föräldramöte, (se bilaga C) orsaken till urvalet var att det var dessa fyra möten som framkom i intervjuerna som obligatoriska möten i förskolan. Alternativen som föräldrarna kunde välja mellan vid de olika mötena var om de ville ha informationen: muntligt, skriftligt eller båda.

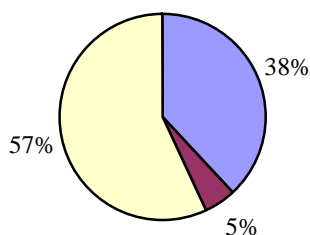
Figur 7
Diagrammet visar hur föräldrar vill få information vid inskolning av barnet på förskolan (n=78)

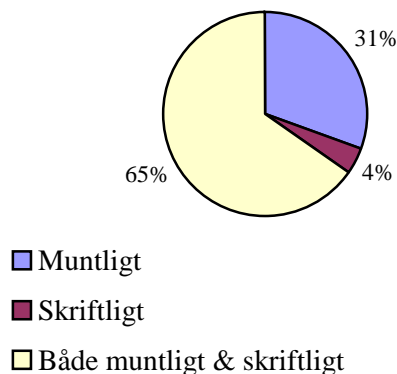
Figur 8
Diagrammet visar hur föräldrar ville få information vid de dagliga mötena på förskolan (n=78)

Figur 9
Diagrammet visar hur föräldrarna ville få information vid utvecklingssamtal (n=78)

Figur 10
Diagrammet visar hur föräldrarna ville få information vid föräldramöte (n=76)

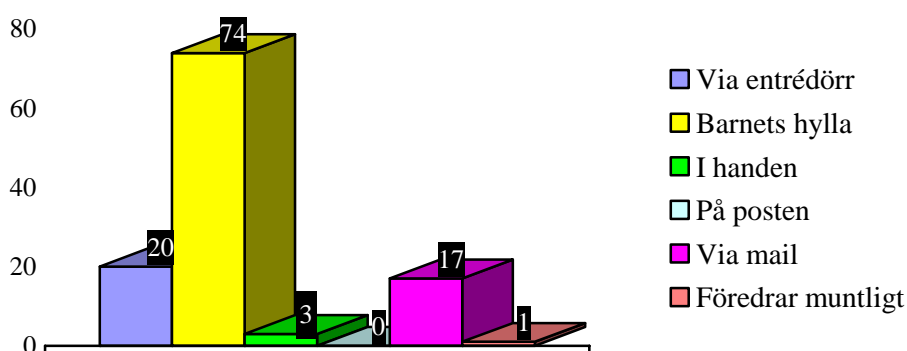

Som vi kan se på de fyra cirkeldiagrammen ovan (figur 7, 8, 9 och 10) så ser vi att föräldrarna föredrar att få både muntlig och skriftlig information vid tre av fyra möten (figur 7, 9 och 10). Det diagram som skiljer sig från de andra (figur 8) är vid den dagliga tamburkontakten som innebär när föräldrarna lämnar och hämta barnen på förskolan. Vid de dagliga mötena föredrog föräldrarna muntlig information om barnets dag på förskolan.

Resultat från samtliga enkäter gällande skriftlig information

Vi valde även att i enkäten fråga hur föräldrarna ville få den skriftliga informationen eftersom det visade sig i intervjuerna att det fanns ett flertal sätt att lämna ut skriftlig information på. Vi begränsade oss till de sex vanligaste sätten att lämna ut information på som var: via entrédörren, på barnets hylla, i handen, på posten, via mail (på dator) och alternativet föredra muntlig information före skriftlig (figur 11). Föräldrarna hade även möjlighet att skriva eget förslag som annat alternativ samt att flera alternativ kunde kryssas i (se bilaga C).

Figur 11
Diagrammet visar hur föräldrarna ville få skriftlig information
(n=78)

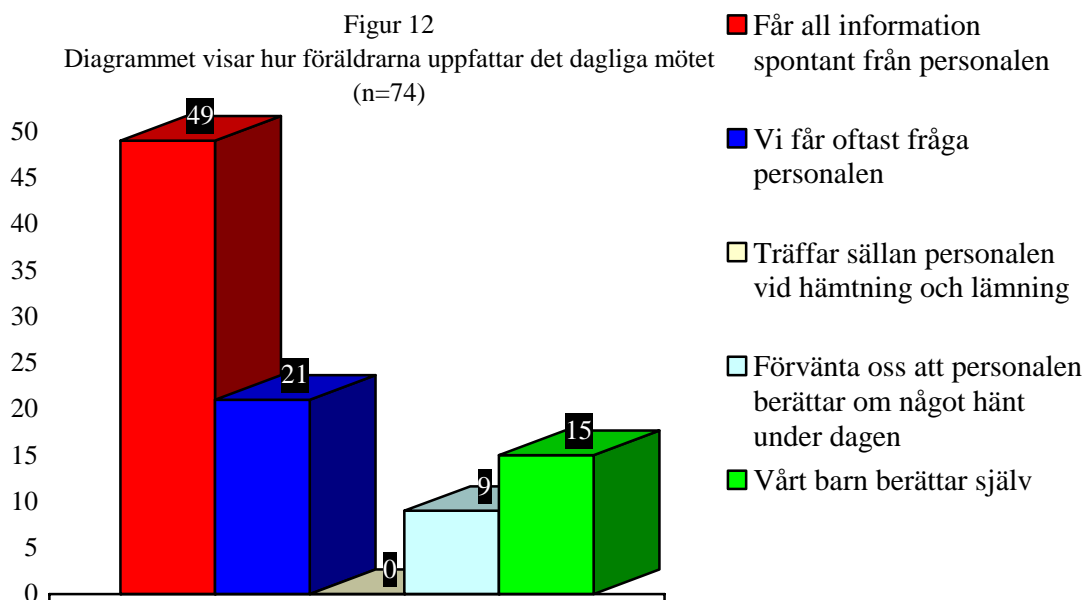

Som vi kan se utifrån diagrammet så föredrar föräldrar att få skriftlig information på barnets hylla. Efterfrågan att få informationen via mail tyckte vi var väldigt stor och det framgick inte av intervjuerna att detta sätt användes på de förskolor som ingick i undersökningen.

Resultat från samtliga enkäter gällande hur samarbetet fungerar

Vi valde en fråga om hur föräldrarna tyckte att samarbetet mellan hem och förskola fungerade i dagsläget. Föräldrarna kunde kryssa i alternativen: bra, mindre bra eller dåligt. Vid mindre bra och dåligt kunde föräldrarna också skriva en kommentar om vad de trodde att detta berodde på. Denna fråga besvarades i sammanlagt 72 återlämnade enkäter. Endast i ett fall angavs att samarbetet mellan hem och förskola var mindre bra. Övriga angav att samarbetet fungerade bra.

Vi ställde även en fråga om den dagliga kontakten mellan hem och förskola, den så kallade tamburkontakten. Fem alternativ angavs på enkäten och ett extra alternativ där föräldrarna fritt kunde skriva egna åsikter. Diagrammet nedan (figur 12) visar hur föräldrarna uppfattar det dagliga mötet med personalen på förskolan.

Ett flertal av föräldrarna svarade med flera alternativ. En del föräldrar valde att skriva till att de olika alternativen brukade kombineras. De kombinationer som förekom var: vi får all information spontant från personalen och vårt barn berättar själv. Även kombinationen vi förvänta oss att personalen berättar om något hänt och vårt barn berättar själv om deras dag. De föräldrar som kombinerat två olika svar hade barn som var tre år och äldre (se bilaga C). I två av enkäterna hade respondenterna inte svarat på denna fråga.

Någon förälder tillade under egna åsikter att han/hon saknade små detaljer om sociala sammanhang från barnets dag. Citerat från förälder "Det skulle vara kul med en liten kommentar, inget speciellt, bara en liten detalj om just den dagen". Några föräldrar tillade även att det kunde skilja sig lite om förskolan hade stor personalbrist någon dag eller stort barn antal vid tillfället.

Resultat från samtliga enkäter gällande om föräldrarna kan anförtro sig till personalen

En annan fråga som vi valde att ta upp i enkäten var om föräldrarna kände att de kunde anförtro sig till personalen på förskolan, med frågor och synpunkter om verksamheten? Föräldrarna kunde välja mellan alternativen: ja eller nej, vid nej fick föräldrarna även chans

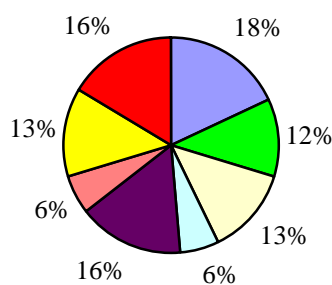
att delge vad de trodde anledningen var. Denna fråga besvarades i sammanlagt 76 återlämnade enkäter. Endast i tre enkäter angavs det att föräldrarna inte kände att de kunde vända sig till förskolans personal. Övriga angav att de kunde det. Vid de tre som svarade att de inte kände att de kunde vända sig till personalen var alla eniga om att de valde att vända sig till den personalen de hade mest förtroende för, eller till den personal som mest kunde påverka situationen. Som vi ser det finns det förhoppningsvis någon av personalen på förskolan som dessa tre föräldrar känner att de kan vända sig till.

Skillnader utifrån ålder på barnet och föräldrarnas tidigare erfarenhet från förskolan

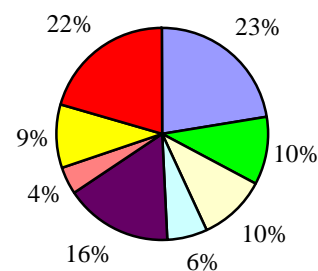
Vi ville undersöka om det fanns några skillnader i den information som föräldrar ville ha beroende på barnets ålder, samt om det spelar någon roll om föräldrarna haft barn sedan tidigare på förskola.

I diagrammet nedan (figur 13 och 14) kan man avläsa vilken sorts information föräldrarna ville ha beroende på deras barns ålder. Det som kan vara viktigt att veta i denna statistik är att småbarnsföräldrar (0 till 3 år) utgjorde hela 62 procent av de svarande. Det interna bortfallet är sju stycken enkäter då föräldrarna valt att inte svara på frågan om barnets ålder. Som man kan se i diagrammen nedan så är det ingen större skillnad i den information som de undersökande grupperna ville ha.

Figur 13
Diagrammet visar vilken information föräldrar med barn i 0-3 års ålder ville ha (n=45)

Figur 14
Diagrammet visar vilken information som föräldrar med barn i 4-6 års ålder ville ha (n=26)

- Information om barnets dag
- Förskolans aktiviteter
- Information om barnets dagliga utveckling
- Vilka barnet lekt med
- Information om barnet ätit
- Om barnet varit på toa/blöjbyte
- Om barnet sovit och sovtid
- Om barnet slagit/skadat sig

I jämförelsen mellan de föräldrar som har haft barn på förskolan tidigare och de som inte haft det visar inga skillnader. Föräldrar som haft barn sedan tidigare på förskolan och de föräldrar som inte har erfarenhet från förskola ville ha samma information.

Skillnader på vilken information föräldrar vill ha beroende på deras egen utbildning

En intressant aspekt i undersökningen är att få veta hur många det var av de föräldrar som deltog i undersökningen som hade högskole- eller universitetsutbildning.

- 5 av 111 föräldrar uppgav att de hade grundskoleutbildning
- 42 av 111 föräldrar uppgav att de hade gymnasieutbildning
- 63 av 111 föräldrar uppgav att de hade högskole- eller universitetsutbildning
- En enkät saknade svar på frågan.

En intressant fråga var också om det skilde sig något i den information som föräldrarna angav att de ville ha beroende på deras egen utbildningsnivå. Vi vill inte göra någon jämförelse mellan de föräldrar med grundskola och gymnasieutbildning utan endast en jämförelse mellan de som har högskole/universitetsutbildning och de som har lägre utbildning än det. Däremot kan vi se att föräldrar som saknar utbildning efter grundskola var ett stort bortfall i vår undersökning. Vad detta beror på kan vi tyvärr inte svara på. Vid sammanställningen av resultaten på denna fråga så kunde vi inte se någon större skillnad om föräldrar ville ha olika sorts information vid inskolning och de dagliga tamburmötena beroende på deras utbildningsnivå. Det vi däremot kunde se var att de föräldrarna med högskole/universitetsutbildning skrev mer spontana kommentarer och utvecklade sina svar i större utsträckning än de andra föräldrarna gjorde som hade grundskole/gymnasieutbildning. En annan aspekt som också är intressant är att det var fler svarande föräldrar med högskole/universitetsutbildning.

När det gällde frågan om vilken information som föräldrarna önskade få via föräldramöte och utvecklingssamtal fanns det inga stora skillnader. På frågan om vilken sorts information som föräldrarna önskade på föräldramöte fanns två alternativ som var om de önskade allmän information som rör förskolans verksamhet eller pedagogisk information och mål med verksamheten här skildes det inte heller mycket åt mellan de olika föräldragrupperna. Likaså här kunde föräldrarna skriva egna kommentarer om de önskade något som de inte tyckte ingick i alternativen.

Det föräldrar med högskole- eller universitetsutbildning önskade att få utöver de nämnda alternativen var:

- Information om nya barn i barngruppen, samt information om förändringar bland personal och vikarier
- Framtida mål med verksamheten, samt verksamhetens framgångar och utvärderingar
- Konkret fakta om hur pedagogerna arbetar på förskolan, både med barngruppen och med det enskilda barnet
- Förslag om föreläsningar för föräldrar, samt konkreta tips på hur föräldrar kan påverka verksamheten.

Det föräldrar med grund eller gymnasieutbildning efterfrågade utöver de ovan nämnda alternativen var att få:

- Veta vilka möjligheter som finns till att starta föräldrasamverkan.

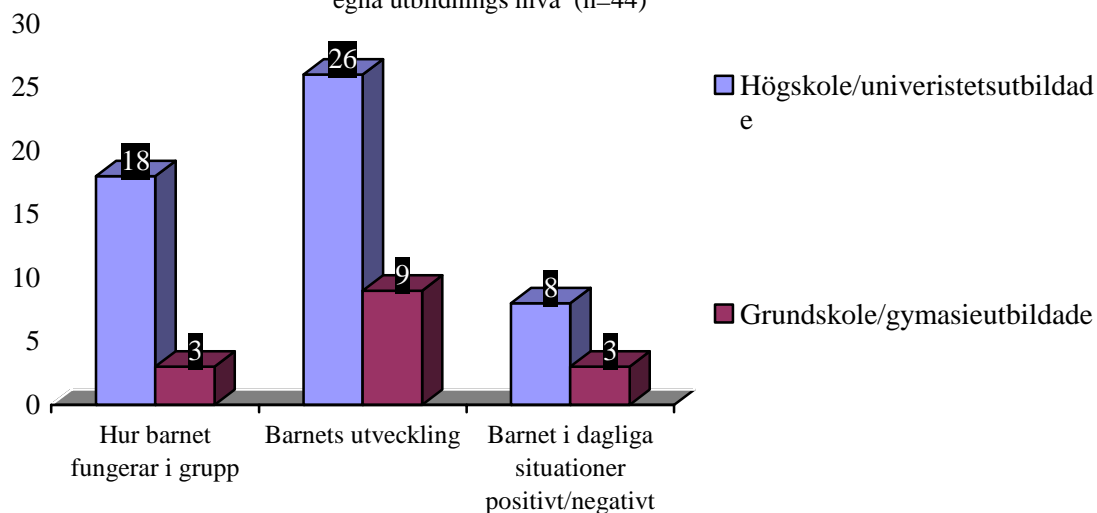
Även på frågan om vilken sorts information som föräldrarna önskade att få beroende på deras utbildning, vid utvecklingssamtal skildes det sig något åt. Denna fråga valde vi att lämna helt öppen och låta föräldrarna själva få skriva i vilken information de önskade. Som vi kan se i diagrammet (figur 15) så var det tre huvudfrågor som förekom upprepande gånger i enkäterna. De tre frågorna var:

- hur barnet fungerar i grupp med andra barn
- information om barnets utveckling både enligt egen kurva och jämfört med andra
- hur barnet fungerar i dagliga situationer (leken, aktiviteter).

Figur 15

Diagrammet visar vilken information föräldrar ville ha på utvecklingssamtalet beroende på deras egna utbildnings nivå (n=44)

Det vi kan avläsa från undersökningen är att fler föräldrar med högskole- eller universitets utbildning svarade på frågan. Dessa föräldrar var också en majoritet i hela undersökningen eftersom det var fler med högskole- eller universitetsutbildning som svarade på enkäterna överhuvudtaget. Som slutsats av detta så kan vi inte få ett trovärdigt svar på om det skiljer sig så här mycket mellan föräldrarna beroende på deras utbildningsnivå. Däremot kan vi avläsa på enkäterna att föräldrar med högskole eller universitetsutbildning skrev fler alternativ som önskemål att tala om på utvecklingssamtalen.

Utöver de tre huvudfrågorna ovan önskade dessa föräldrar även att få tala om:

- hur barngruppen fungerar i stort
- få tips från pedagogerna om hur föräldrar kan hjälpa sitt barn i vardagen
- få information om förskolans mål för det enskilda barnet
- hur barnet fungerar ihop med pedagogerna
- om barnets intressen på förskolan
- uppföljning från tidigare utvecklingssamtal.

Det föräldrar med grund eller gymnasieutbildning efterfrågade utöver de tre huvudfrågorna var:

- att få information om vem som är ansvarig för just deras barn.

Föräldrar med annat modersmål än svenska

Eftersom enkäten också gick ut till föräldrar med annat modersmål än svenska så valde vi att utforma en fråga om respondenten hade svenska som modersmål. Anledningen till frågan var att vi vill se om det fanns någon skillnad även här i det utbudet föräldrar önskar att få som information. Detta kunde vi inte se och eftersom endast 11 stycken av 78 insamlade enkäter var ifyllda av förälder med annat modersmål än svenska, så tycker vi att denna målgrupp utgjorde för liten del i undersökningen för att vi skulle kunna göra en jämförelse mellan dessa föräldrar och föräldrar med svenska som modersmål. Något som var intressant utifrån denna målgrupp var att endast en som angav att de använde tolk vid de olika mötena. Vi tror att anledningen till att denna målgrupp endast var så få föräldrar beror på brister i det svenska språket. De föräldrar som är i behov av tolk blir på grund av detta ett stort bortfall i undersökningen.

5.3 Analys och diskussion

Att skola in barnet på förskolan

Stenmalm, Sjöblom och Johansson (1992) skriver att på inskolning, samt i alla de andra mötena mellan pedagoger och föräldrar så kommer båda parterna till mötet med olika erfarenheter och förväntningar. Som professionell pedagog bör man låta föräldrarna delge sina förväntningar innan inskolningen och diskutera vad som ska informeras vid mötet innan föräldern och barnet kommer. I intervjuerna berättar pedagoger hur viktigt det första mötet med förskolan är för samarbetet mellan hem och förskola. Det är här föräldrarna får det första intrycket av förskolan som de kommer att bära med sig under hela förskoletiden och det är viktigt att föräldrarna får känna sig välkomna och trygga med att lämna sina barn på förskolan. Detta bekräftas av Andersson (1994) som skriver att ett lyckat samarbete mellan hem och förskola grundas på trygga och kunniga pedagoger som kan beskriva hur de arbetar, vad de gör och varför de gör som de gör. Nilsson och Waldemarson (1990) skriver att genom kommunikation och samspel med andra visar vi vilka vi är och vad vi står för vilket är en fördel för en bra kommunikation med människor som vi möter dagligen. I figur 1 kan vi se att just förskolans mål med verksamheten låg väldigt högt bland det föräldrar ville få information om vid just inskolningen. Hela 69 av 78 stycken föräldrar ville få veta om förskolans mål. I intervjuerna säger pedagogerna att de muntligt berättar om det som de anser är viktigast för föräldrarna att veta redan vid inskolningen. Samtliga lämnar även ut skriftligt information som föräldrarna kan ta hem och läsa i lugn och ro. I undersökningen bland föräldrarna så

visade det sig att 87 procent av de föräldrar som ingick i undersökningen ville ha informationen muntligt samt skriftligt som ett komplement (se figur 7). Vilket tyder på att föräldrar och pedagoger är eniga om hur informationen bör överlämnas vid detta möte. Det pedagoger tyckte var viktigt för föräldrar att veta redan vid inskolning var: namn på pedagogerna och telefonnummer till förskolan, förskolans mål med verksamhet, rutiner på förskolan och hur en dag på förskolan ser ut, speciella regler som när barnet är sjukt, information om arbetslöshet och praktisk information, som behovet av regnkläder, blöjor, extra kläder. Även annan information som inte ingick i den information som alla gav ut var speciella regler på förskolan, förskolans tystnadsplikt, tanken och upplägget bakom förskolans lokaler, personalens olika befattningar och arbetsgrad på förskolan samt att några även lämnade ut ett extra informationshäfte med viktiga datum för terminen. När vi undersökte vilken information som föräldrarna fördrog att få vid inskolningen så visade det sig utifrån enkäterna att flest föräldrarna ville ha information om förskolans rutiner och mål med verksamheten, namn på pedagogerna och telefonnummer till förskolan. Även regler på förskolan var något som hamnade högt bland önskemål från föräldrarna ändå var det inte något som alla pedagoger sa att de lämnade ut. Det som låg sist på önskelistan från föräldrar var information om vad som gäller vid arbetslöshet. Dessutom tillkom andra önskemål från föräldrar som exempelvis hur förskolan arbetar med genusfrågor, förskolans inställning till sötsaker, adress- och telefonlista till andra barns föräldrar, förskolans värdegrund, mer information om maten och schematekniska frågor. Även uppföljningssamtal efter inskolning var något som önskades av flera föräldrar, något som endast en pedagog berättade att de hade på sin förskola. Pedagogerna som ingick i undersökningen tyckte att det är bra att påminna föräldrar om obligatorisk information, även om de som haft barn sedan tidigare på förskola redan hört denna information. I undersökningen mellan föräldrar med tidigare erfarenhet från förskolan och föräldrar som saknade detta (se figur 13 och 14) så kunde vi se att det inte fanns någon skillnad i den information som önskades.

Nilsson och Waldemarson (1990) menar att en avgörande faktor för kommunikation är att bli bekräftad som människa och uppfylla olika behov. Människans behov att bli bekräftad är viktigt för att vår självbild ska utvecklas, för när vi känner oss sedda och uppskattade får vi en positiv självbild. En positiv självbild är en avgörande faktor för hur vi sänder och tar emot budskap och skapar bättre samarbete med andra. Vi anser att det är viktigt att förskolläraren ser alla föräldrar och barn i de olika mötena för att föräldrarna ska känna sig viktiga och att de känner tillhörighet och kan påverka förskoleverksamheten.

Det dagliga mötet - Tambur kontakten

De flesta av pedagogerna var eniga om att det dagliga mötet var den viktigaste kontakten mellan förskola och hem både för att få ett samarbete med föräldrarna men även för att bekräfta och se varje barn dagligen. Enligt pedagogerna sker denna information endast muntligt vid lämning och hämtning av barnet på förskolan. Figur 8 visar att hela 75 procent av föräldrarna vill ha den dagliga informationen på detta vis men 24 procent vill däremot även ha information om barnets dag skriftligt vid detta möte. Samtliga pedagoger lämnar ut skriftlig information via en almanacka i förskolans tambur, som innehåller information om dagen. Enligt undersökningen så uppfattade 49 av 74 föräldrar vid det dagliga mötet att de får information om barnets dag spontant från pedagoger vid lämning och hämtning. Alla föräldrarna skrev att de träffar alltid någon personal vid lämning och hämtning, men något som förvånade oss lite var att 21 av föräldrarna upplevde att de ofta får fråga personalen om hur barnets dag har varit. Vi anser att detta är en stor siffra, eftersom de intervjuade pedagogerna nämner hur viktigt detta möte är, både för samarbetet med föräldrar men även för att stärka barnets självförtroende och för att ge en bild av barnets dagliga utveckling på förskolan. Mer än hälften av pedagogerna i undersökningen menar att det viktigaste är att det alltid finns någon i personalgruppen som möter föräldrarna vid det dagliga mötet vilket föräldrarna sa att det fanns. I intervjuerna nämns att det är viktigt att man som pedagog inte enbart säger till föräldrarna vid hämtningen av barnet att dagen enbart varit bra eller att de inte gjort något speciellt under dagen. En förälder nämner i enkätundersökningen också hur viktigt detta är, och att man saknade små detaljer från barnets dag i det dagliga mötet på förskolan. Det som var viktigt för pedagoger att informera om vid den dagliga kontakten är händelser i barnens dag exempelvis sociala händelser, vilka barnet lekt med, och dagliga aktiviteter som förskolan haft. Lind (1995) skriver att det är pedagogens ansvar att skapa en bra och god kontakt med föräldern, samt lämna över viktig information. Några föräldrar tillade även att personalbrist eller stort antal barn kunde vara avgörande för hur mycket information de fick vid det dagliga mötet. I intervjuerna framkom det faktiskt att det ibland på grund av bristande kommunikation mellan pedagogerna kunde leda till att man som pedagog inte har all den information man vill ge till föräldern vid hämtningen. Vi tycker att det är viktigt att personalen prioriterar att berätta för varandra eller att skriva ner viktiga händelser på ett ställe där samtliga i arbetslaget kan ta del av informationen, för att det inte ska uppstå att man står där och inte vet eller kan ge viktig information om barnet till föräldrarna. Vi tycker också att det är viktigt att i arbetslaget ta upp och diskutera hur arbetslaget ska arbeta för att få ett bra samarbete mellan hem och förskola.

Pedagogerna tog även upp att det vid lämning på förskolan är viktigt att föräldern berättar för personal om det hänt något speciellt med barnet som personalen bör veta, för att pedagogen ska få en förståelse för om barnet beter sig eller reagerar annorlunda under dagen. Granberg (1998) skriver att ju mer pedagogen vet om barnet utanför förskolan ju mera kan pedagogen anpassa verksamheten utefter barnet därför är det viktigt att föräldrarna ger personalen fortlöpande information som rör barnets fritid. Flera pedagoger menade att småbarnsföräldrar prioriterar att få veta fakta om barnets primära behov såsom om barnet ätit, sovit och bajsat. Ju äldre barnet är ju viktigare är det att få veta vem barnet lekt med, vad de lekt och hur dagen varit i stort, menar pedagogen. När vi undersökte detta bland föräldrarna så låg allmän information om barnets dag, om barnet skadat sig och om barnet ätit högst på listan bland samtliga föräldrar. När vi jämförde dessa tre prioriteringar mellan småbarnsföräldrar (noll till tre år) och föräldrar med barn fyra till sex år så fanns det inga skillnader i den information föräldrarna ville ha när det handlade om hur barnet ätit och vem barnet lekt med, detta var lika viktigt för båda grupperna föräldrar. Om barnet bajsat däremot var lite mer viktigt för småbarnsföräldrar att få veta. Ändå var det inte detta som prioriterades högst. I båda grupperna föräldrar så prioriterades det att få veta om barnet hade slagit sig och hur barnets dag har varit allmänt. Flera föräldrar kommenterade frågan med att den dagliga informationen självklart ska vara relevant för stunden och att har barnet ätit dåligt under en längre tid är det självklart att denna information måste prioriteras högt. Samtliga pedagoger poängterade hur viktigt det var att berätta direkt för föräldern om något speciellt hänt under dagen för att ge en förklaring på det som inträffat. Några föräldrar menade att det var viktigt att få veta om barnet blivit tillrättaviserat av någon vuxen, det kan annars ske missförstånd hemma när barnet själv berättar händelsen och föräldern inte alls vet vad det handlar om. Ladberg (2000) nämner att pedagoger och föräldrar har två olika syner på information och att föräldrar lägger större vikt på att få veta sociala saker som rör barnet medan pedagogerna är mer inriktade på fakta.

Föräldramöte

Pedagogerna berättar att de på föräldramöten ger föräldrarna muntlig information. Vi frågade föräldrarna via enkäten hur de föredrog att få informationen på föräldramöten. 65 procent av föräldrarna ville ha informationen både muntligt och skriftligt medan 31 procent endast ville få muntlig information (se figur 10). Gordan (1996) skriver att det är viktigt som förskollärare att tänka på att anpassa sitt språk till föräldrarna och inte använda ett överflöd av främmande ord som kanske inte föräldrarna tidigare kommit i kontakt med. Gordan (1996) menar att inte alla säger till när de inte förstår utan låtsas istället förstå samtalen. Enligt enkäten ville 67

procent av föräldrarna att föräldramötet skulle organiseras i större grupper med alla föräldrar samtidigt och 23 procent ville ha mötet i mindre grupper med endast ett fåtal föräldrar. Nackdelen som pedagogerna såg med stora föräldramöten var att det kunde vara svårt för föräldrarna att ta in all information på en gång och flera pedagoger ansåg därför att det var bättre med mindre föräldramöten ur den synvinkel att det skapar närmre kontakt med föräldrar och att man som förälder lättare kan fråga och uttrycka sig i mindre grupper. Nilsson och Waldemarson (1990) styrker detta när de skriver att det finns en risk att människor inte våga fråga på sådant de inte förstår när de samlas i större grupper. I större grupper ökar risken för att missförstånd inte reds ut och det blir oftast olika tolkningar av det som sagts. Ett önskemål från föräldrarna var att mötet ska planeras utefter informationens behov, exempelvis om en information endast berör föräldrar som har barn i fem års ålder så behövs endast dessa föräldrar informeras. Enligt pedagogerna så organiseras föräldramöten olika på olika förskolor, vissa förskolor anordnar större föräldramöten och andra mindre medan några har både och. Ett par av pedagogerna nämner att de har aktiviteter i samband med föräldramötena, då kan föräldrar träffas för att exempelvis pyssla och lära känna andra föräldrar. Detta skulle enligt pedagogerna vara mycket uppskattat men endast 4 procent av föräldrarna som fyllde i enkäterna föredrog detta sättet.

Pedagogerna tar upp allmän information om förskolan för föräldrarna på föräldramöten. Som vi förstod det menar pedagogerna med allmän information, mer konkret fakta som berör förskolans verksamhet. Föräldrarna däremot ville få lika mycket av allmän information och pedagogisk information (aktiviteter). Däremot efterfrågade flera föräldrar information om nya barn som tillkommit i barngruppen, förändringar i personalgruppen, vilka vikarier som jobbar på avdelningen, framtida mål med verksamheten, konkret fakta om hur pedagogerna arbetar (både med hela gruppen och enskilt barn), förslag om föreläsningar, konkreta tips till föräldrarna hur de kan hjälpa sina barn i deras utveckling och förslag på hur föräldrarna kan vara med och påverka verksamheten. Flising, Fredriksson och Lund (1996) skriver att det vore bra om förskolläraren lämnar ut ett allmänt skriftligt protokoll på de punkter som har diskuterats på föräldramötet, så att även de föräldrar som inte var närvarande kan ta del av informationen.

Utvecklingssamtal

Flera pedagoger berättade att de hade utvecklingssamtal endast en gång per år. Resterande (tre av sju pedagoger) hade utvecklingssamtal två gånger per år. Flera föräldrar önskade tätare

utvecklingssamtal speciellt att få ett utvecklingssamtal per termin. En pedagog (som arbetar med barn 0-3 år) menade att anledningen till att de hade två utvecklingssamtal per år på deras förskola var att barn utvecklas mycket mer under de första åren. Det framgår i intervjuerna att pedagogerna muntligt ger information till föräldrarna vid utvecklingssamtal. Alla förskolor ska arbeta utifrån en skriftlig individuell utvecklingsplan. I intervjuerna så berättar pedagogerna att de pratar om barnets utveckling tillsammans med föräldrarna på mötena. I enkäterna så vill 57 procent av föräldrarna få både skriftlig och muntlig information vid utvecklingssamtalet. 38 procent av föräldrarna vill få informationen endast muntlig (se figur 9). Den information föräldrar prioriterar att få vid utvecklingssamtal är till mestadels om barnets utveckling. Något som föräldrarna tycker är mycket viktigt att diskutera på dessa möten är hur deras barn fungerar tillsammans med andra barn (se figur 4). Nilsson och Waldemarson (1990) anser att för att man själv ska må bra så är det en grundförutsättning att ha en bra relation med andra människor. I samspel med andra människor så utvecklas vår självbild men även hur andra kommer att uppfatta oss. Författarna menar att om en människa ständigt blir avvissad av andra kan det leda till en försvagad självbild. Detta kan senare ge svårigheter att umgås och lita på andra människor. Vi tror och förstår att det för föräldrar är väldigt viktigt att få bekräftat att barnet är socialt tillsammans med andra barn, eftersom vi anser att det i dagens samhälle krävs social kompetens och bra relationer med andra människor för att må bra och överleva. Nilsson och Waldemarson (1990) bekräftar det vi anser under kap 2.2 där vi kan läsa om de fyra livsnödvändiga behoven för överlevnad.

Skriftlig information

Enligt pedagogerna lämnas mestadels den skriftliga informationen ut via entrédörren på förskolan, samt via barnens hyllor. I enkäterna framgår att majoriteten av föräldrarna föredrog att få den skriftliga informationen via barnens hyllor (se figur 11). Även via entrédörren och via mail var två sätt som föräldrarna önskade att få information på. I intervjuerna så nämner ett par av pedagogerna att det har diskuterats om hur personalen på förskolan ska behandla föräldrarna. Pedagogerna frågar sig om föräldrar ska behandlas som vuxna människor som har ett eget ansvar att läsa information som ges från förskolan. Pedagogerna anser att de inte ska behöva påminna föräldrarna om detta. Granberg (1998) skriver att för mycket skriftliga påbud i hallen på förskolan avslöjar förskolans syn på föräldrar som några som måste tillrättavisas och uppfostras och Granberg menar att detta inte är förskolans uppgift. Författaren skriver också att för mycket skriftlig information kan lätt bli osynlig till den som informationen riktas

till och rekommenderar att byta ut information som inte längre är aktuell och försöka undvika så mycket påbud som möjligt.

Att 17 av 78 föräldrar ville få information via mail tyckte vi var mycket intressant, fyra av sju pedagoger hade faktiskt en hemsida men som tyvärr inte var särskilt uppdaterad. Ett par föräldrar menade att information via mail eller hemsida skulle spara tid både för pedagog och förälder. Avnesø (2006) berättar om en förskola i Danmark som använder sig av en hemsida som en kommunikationssätt för att informera och utbyta information med föräldrar. De föräldrar som använder sig av systemet är mycket nöjda med detta sätt. Föräldrarna kan i lugn och ro hemma ta del av informationen men även utbyta tankar och åsikter med personal och andra föräldrar. Det negativa med systemet är att det är ganska dyrt men däremot så ansåg personalen på förskolan att de sparade både tid och pengar på detta sätt. Enligt Avnesø (2006) så får de föräldrar som inte har tillgång till dator eller Internet samma information fast i pappersform istället. Vi tycker att detta verkar vara ett jättebra alternativ att utbyta information på och att föräldrarna kan kontakta varandra på ett lätt sätt. Däremot kräver detta sätt att majoriteten av föräldrarna har tillgång till dator och Internet och att pedagogerna uppdaterar informationen regelbundet. Detta förutsätter att alla som arbetar på förskolan har kompetens inom detta område för att informationen ska vara tillgänglig och uppdaterad. Något vi också funderat över är om de föräldrarna som inte har tillgång till systemet hamnar utanför det sociala föräldranätet som kan uppstå på hemsidan. Forumet är till för att skapa en gemenskap mellan föräldrarna men de föräldrar som inte har samma förutsättningar som andra kanske hamnar utanför gemenskapen.

Ytterligare möten

Pedagogerna berättade att de anordnade ytterligare möten än de obligatoriska. Det kunde vara grillkvällar, pysselkvällar, dropin fika, aktivitetkvällar och utflyter. Dessa möten var tillsammans med föräldrar, barn och personal. I enkätundersökningen så ville endast 15 procent av föräldrarna ha ytterligare möten (se figur 6). De möten som önskades var grillkvällar, gemensamma utflykter och möten där pedagoger och föräldrar tillsammans kan tala om hur de kan arbeta med genus och jämställdhets frågor.

Nöjda föräldrar

I allmänhet är de föräldrar som deltog i undersökningen nöjda med den informationen de får från förskolan (se figur 5). Den information som föräldrar i allmänhet ansåg saknades i alla

möten var uppdatering av ny personal, vikarier och andra förändringar på förskolan. Endast 9 procent är missnöjda, anledningen till missnöjet berodde enligt föräldrarna på att det fanns ointresse till kontakt från personalens sida men det framkom också att det berodde på lathet, brist på personal och dålig kommunikation mellan personalen. Enligt pedagogerna så tyckte de att de hinner ge den viktigaste informationen om barnets dag till föräldrar vid hämtning på förskolan. Någon förälder ansåg att det ibland saknades respekt från personalen och att viktiga händelser kunde *skämtas* bort och att det som föräldrar ibland tyckte var viktigt inte togs på allvar. Ladberg (2000) skriver att kommunikation delas in i sex olika grupper (se kap 2.1). Ladberg beskriver att man inte är medveten om all kommunikation man sänder ut och att mottagaren ibland kan uppfatta budskapet på ett helt annat sätt än den som sänder ut det tänkt sig, detta kallar Ladberg för *omedveten kommunikation*.

Samarbetet mellan hem och förskola

Samtliga pedagoger tyckte att samarbetet fungerade bra mellan hem och förskola i dagsläget, men att de alltid kan bli bättre på att möta föräldrar. Två av sju pedagoger lämnade ut utvärderingspapper till föräldrar för att som pedagog få konkret fakta på vad de behöver förbättra i verksamheten. Pedagogerna berättar att det ibland uppstår olika konflikter som kan bero på att personkemin inte stämmer mellan två människor. Det är viktigt att vara medveten om att föräldrarna till största del ser till sitt eget barns bästa medan pedagogen ska se till både det enskilda barnet och gruppen i helhet. Majoriteten av föräldrarna tyckte även dem att samarbetet mellan hem och förskolan fungerade bra i dagsläget. Endast en av 78 svarande tyckte att det fungerade mindre bra och att detta berodde på dålig erfarenhet från förskolan sedan tidigare. Nilsson och Waldemarson (1990) skriver att konflikter oftast uppstår när det är en dålig kommunikation mellan parterna. För att undvika detta så krävs det att man lyssnar på varandra och att man försöker förstå den andres budskap i kommunikationen. Det är viktigt att vi är intresserade, söker ögonkontakt och ta varandras ord på allvar. Lind (1995) nämner hur viktigt samarbetet är i de professionella mötena mellan pedagog och förälder, detta är även viktigt för hur barnet kommer att trivas på förskolan. Om det finns brister i samarbetet mellan pedagog och förälder kan det hända att barnet splittras mellan de olika parterna. Detta är ett ansvar som ingår i pedagogens arbetsuppgifter, att ha en bra och god kontakt med föräldrar. Ladberg (2000) skriver att inte alltid vårt kroppsspråk säger samma sak som våra ord, detta beror på de språkkompetenser vi har sedan tidigare och det kan ibland förvirra mottagaren.

Trygga föräldrar

Pedagogerna i intervjuerna nämner att det är viktigt att föräldrar vågar vända sig till förskolan med synpunkter och åsikter. Majoriteten av föräldrarna tyckte att de kunde det. Endast 3 av 76 svarade att de inte kunde vända sig till alla i personalen, utan att de vände sig till den personal de hade mest förtroende för eller den som kunde påverka situationen bäst. Flising, Fredriksson, Lund (1996) och Andersson (1994) skriver att föräldrar och pedagog har två helt olika roller anknutna till barnet i förskolan och att man som förälder kan vara känslig för viss kritik som är direkt riktat till barnet eller dem som förälder. Lind (1995) skriver att det är viktigt att pedagoger och förälder känner varandra och visar varandra respekt samt att det finns en tillit mellan pedagog och förälder för att samarbetet ska bli så bra som möjligt.

Ansvar för enkäter

I enkätundersökningen så kunde vi se att det var mammorna som tog mest ansvar och fyllde i enkäterna, av 78 inkommande enkäter var mammorna i 41 fall de som fyllde i dem. 33 enkäter fylldes i av båda föräldrarna och endast två enkäter fylldes i av pappa. Svenska kommunförbundet (2001) gjorde en undersökning om vilken av föräldrarna som hade mest kontakt med förskolan. Undersökningen visade att det var mammorna och slutsatser drogs att detta berodde på de traditionella könsmonster i samhället som innebär att kvinnor har störst ansvar för familjen. Även i vår undersökning var mammorna majoritet bland vem som fyllt i enkäten. Vi tycker däremot att det var ett stort antal av båda föräldrarna som fyllt i enkäterna, vilket visar på att föräldrarna delar på ansvaret i familjen. Enligt intervjuerna så menar pedagoger att de inte möter föräldrarna olika ur ett genusperspektiv utan att informationen ges till den förälder som lämna eller hämtar barnet på förskolan. En av de intervjuade pedagogerna nämner att vi måste bli mer medvetna om hur vi riktar informationen till föräldrar beroende på deras kön. Hon hade en föreställning om att pedagoger oftast lindar in information som riktas till mamma medan information till pappan är mer rak och objektiv.

Jämförelser mellan föräldragrupper

Som vi tidigare nämnde så fanns det inte så stora skillnader i vilken information föräldrar ville ha som berodde på barnets ålder eller om föräldrarna har haft barn på förskola sen tidigare (se figur 13 och 14). Vi kunde inte heller se någon större skillnad om föräldrar ville ha olika sorts information vid inskolning och de dagliga tamburmötena beroende på deras utbildningsnivå. Den skillnad vi däremot kunde se var att de föräldrarna med högskole/universitetsutbildning skrev mer spontana kommentarer och dessutom utvecklade sina svar i större utsträckning än

de föräldrarna med grundskole/gymnasieutbildning. Karlsson (2006) skriver att föräldrar med högre utbildning oftast ställer högre krav på förskolan och pedagogerna, de har även lättare att se vad som saknas i verksamheten och verbalt kunna uttrycka sina önskemål. När vi jämförde vad föräldrarna beroende på deras utbildningsnivå ville ha för information vid utvecklingssamtalet så var det fler föräldrar med högskole- och universitetsutbildning som svarade på frågan.

6 SLUTSATS

Vårt syfte med undersökningen var att studera hur kommunikation sker mellan pedagog och förälder i förskolan, samt vilken information som anses viktig att förmedla mellan pedagog och förälder. I allmänhet så hade föräldrar och pedagoger samma syn på den information som lämnas ut vid de olika mötena och på de olika sätten som informationen lämnas ut. Däremot så fanns det vissa skillnader hur föräldrar och pedagoger ville ha föräldramötet. Vi anser att vi själva kommit fram till en rad intressanta resultat exempelvis var mail mer efterfrågat som ett sätt att ge ut information på än vad vi hade trott. Dessutom framgick det i intervjuerna att det inte var vanligt att pedagoger använder sig av detta sätt att ge ut information på. Ett intressant resultat var att föräldrar föredrog att ha föräldramöte i större grupper, vilket motsäger både teorin och pedagogerna säger. Teori och pedagoger menade att vid föräldramöte i större grupper är det svårare för föräldrar att ta emot information samt att det blir mer opersonligt och responsen från föräldrar blir inte detsamma. Något som skulle vara intressant är att vända på situationen och se om pedagoger är nöjda med den information de får ifrån föräldrar. Vi har också funderat på om vi hade fått samma resultat på intervjuerna om det hade ingått manliga förskollärare i undersökningen och om fler pappor hade valt att delta i enkäterna. Vi tycker att genusfrågan är viktig att diskutera och vad som kan vara orsaken till att pappor inte i samma utsträckning som mammor väljer att delta i vår undersökning. Men vi tycker ändå att det var ett väldigt stort antal av båda föräldrarna som tagit sig tid att tillsammans fylla i enkäterna, vilket visar att papporna inte är helt uteslutande i undersökningen. Vi tror också om att undersökningen hade sträckt sig över ett större område och till fler föräldrar så hade vi kanske fått ett annat resultat med fler deltagande pappor. Dessutom så är vi övertygade om att vår tidpunkt för vår undersökning var avgörande för att vi inte fick in så många enkäter som vi hade tänkt oss. Ett intressant resultat i undersökningen var att 21 av 74 föräldrar tyckte att de själva fick fråga personalen på förskolan om hur barnets dag hade varit. Vi tycker att detta är ett stort antal eftersom vi vet hur viktigt det är att ha god och bra kontakt med föräldrarna

och eftersom majoriteten av pedagogerna sa att de prioriterade den dagliga kontakten högt med föräldrarna. Detta arbete kan hjälpa oss att lättare förstå kommunikation och samspel som sker mellan människor. Vi har förstått hur viktigt det är att lyssna och prata med föräldrarna för att få ett bra samarbete mellan hem och förskola. Vi har också genom undersökningen sett att det kan skilja sig mycket från person till person på vilken information man vill ha och att mycket handlar om vad som är relevant just för den enskilda föräldern och barnet. Vi kan se att det som pedagoger prioriterar att förmedla till föräldrarna bygger på den erfarenhet de fått genom åren i sitt yrke och vi tycker att det är viktigt att man är öppen för att förändra och förbättra sin kommunikation och information mellan de inblandade parterna i förskolans verksamhet.

Vi tror att vi kommer att ha en stor nytta av den erfarenhet vi fått genom att skriva detta examensarbete i vårt framtida arbete i förskolan. Och att vi kommer att vara mera uppmärksamma på hur vi som pedagoger behandlar och tar emot föräldrar på förskolan. Även för att få föräldrar mer delaktiga och lyssna på föräldrars förväntningar och deras åsikter om verksamheten för att skapa bra samarbete i framtiden.

KÄLLFÖRTECKNING

BÖCKER

Andersson, N. (1994). *Mötas kring barnen*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: studentlitteratur.

Dimbleby, R & Burton, G. (1999). *Kommunikation är mer än ord*. Lund: Studentlitteratur.

Ehrenborg, J. (1984). *Muntlig kommunikation*. Stockholm. M-gruppen.

Ekman, S & Sundell, K. (1992). *Mamma, pappa, dagis*. Lund: Studentlitteratur

Eliasson, A. (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur

Flising, L. Fredriksson, G & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakten - en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Södertälje: informationsförlaget.

Granberg, A. (1998). *Förskole boken*. Stockholm: Bonnier utbildning AB.

Gordan, K. (1996). *Professionella möten – om utredande, stödjande och psykoterapeutiska samtal*. Borås: Bokförlaget Natur och Kultur. Tryck: Centraltryckeriet.

Karlsson, A. (2006). *Kommunikation mellan hem och skola, vilka föräldrar tycker vad? Stencil*. Växjö universitet.

Ladberg, G. (2000). *Skolans språk och barnets - att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: studentlitteratur.

Lind, L. (1995). *Närhet känslor utveckling - om samspel pedagoger – barn - föräldrar*. Falköping: Gummessons tryckeri AB.

Nilsson, B & Waldemarson, A-K. (1990). *Kommunikation samspel mellan människor*. Lund: studentlitteratur (Andra upplagan 1994).

Stenmalm Sjöblom, L & Johansson, I. (1992). *Förskolan; kunskap, kompetens, kvalitet*. Arlov: Almqvist & Wiksell förlag.

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan*. Västerås: Graphium västra Aros.

TIDSKRIFTER

Avnesø, B, översättare och bearbetning Claesdotter, A. (2006). Tidningen förskolan. *Föräldrar online*. Nr 8 s 50-51.

Claesdotter, A. (2003). Tidningen Förskolan. *Familjevecka ökar delaktigheten*. Nr 2 s 18-21.

Rudelius, L. (2006) Tidningen Förskolan. *Möte skapar förståelse*. Nr 5 s 20-21.

INTERNET KÄLLOR

Svenska kommunförbundet (2001). *Sammanfattning av jämtgreringsrapporter från svenska kommunförbundets nationella utbildningar i Jämtgrering år 1999 och 2000*. skolförvaltningen.http://www.skl.se/artikeldokument.asp?C=2107&A=4782&FileID=120192&NAME=Sammanfattning_Jamtegreringsrapporter.pdf

<http://www.skolverket.se/sb/d/774> vad är en förskola?

Bilaga A

1. Vilka olika möten finns det i förskolan?

- ✚ Vilket av dessa dagliga möten anser ni vara de viktigaste?
- ✚ När sker de dagliga mötena vid kontakt med föräldrarna?
- ✚ Hur viktiga är de dagliga mötena mellan föräldrar och pedagog för föräldrakontakten?
- ✚ Behöver möten med föräldrarna ske dagligen? Är detta möjligt att tillgodose?
- ✚ Vilka ytterligare möten sker med föräldrarna under barnens förskoletid?

2. Vilken information är viktig att lämna ut till föräldrarna?

- ✚ Vad för information lämnas ut vid de olika mötena?
- ✚ Vad tycker ni är obligatorisk information som alla föräldrar bör få vid de olika mötena?
- ✚ På vilket sätt väljer ni att informera föräldrarna beroende på informationens innehåll?

3. Vilken information är viktig att få av föräldrarna?

- ✚ Vilken information vill ni ha från föräldrarna vid de olika mötena?

4. Hur ser ni på er kontakt med föräldrarna i nuläget?

- ✚ Tycker ni att ni har en bra daglig kontakt med barnens föräldrar när det gäller informationsmässigt?
- ✚ Skulle ni vilja förändra sättet att ge ut information till föräldrarna?
- ✚ Finns det någon medveten tanke som avgör vilken information som lämnas ut till mamma respektive pappa, om ni ser det ur ett genusperspektiv?
- ✚ Uppfattar ni att föräldrarna är nöjda med den informationen de får och på det sätt informationen överlämnas?

Bilaga B

Vi är två studenter som läser vårt sista år på högskolans lärarutbildning i Kristianstad. Just nu pågår vårt examensarbete på C nivå.

Vårt examensarbete har fokus på föräldrakontakten i förskolan. Vi skriver om information och kommunikation mellan personal och förälder på förskolan. Vårt syfte med undersökning är att ta reda på om personal och förälder har samma föreställningar när det gäller att ge ut information. Vi undrar därför som blivande förskollärare, om ni som förälder är nöjd med pedagogens information och sättet som informationen sträcker sig till er.

Denna enkät kommer att gå ut till många föräldrar som har sina barn i Karlskrona kommuns kommunala barnomsorg. Förskolorna har valts slumpmässigt. Vi har sammanställt ett flertal frågor i denna enkätundersökning. De flesta frågor har flera svarsalternativ men det ges även möjlighet till att skriva egna synpunkter efter varje fråga. Era svar kommer att vara helt anonyma. Varken vi eller personalen på ert barns förskola kommer att kunna avläsa enskilda förskolors eller föräldrars svar, resultatet kommer att bli en sammanställning utifrån hela kommunen. Vi har därför placerat en tillsluten låda på ert barns förskola, där ni kan bidra med era svar.

Givetvis är enkätundersökningen frivillig men vi vore tacksamma om ni fyllde i enkäterna för vi ska få en rättvis undersökning om informationen och kommunikationen mellan förskola och hem. Svaren lämnas i den tillslutna lådan på er förskola senast **8 december 2006**

Tack på förhand för er medverkan

Med Vänliga Hälsningar

Heidi Dahlstedt & Åse Gustavsson

Vid frågor angående enkäten så ring oss gärna på telefonnummer 0708-88 97 58 (Åse Gustavsson).

Bilaga C

Fråga 1

Fylls enkäten i av:

- Båda förälder
- Endast mamma
- Endast pappa

Vid endast 1 förälder hoppa över fråga 3 & 5

Fråga 3

Högsta utbildning förälder 2

- Grundskolutbildning
- Gymnasium utbildning
- Högskola/universitet utbildning

Fråga 5

Är svenska ert modersmål

Förälder 2

- Ja
- Nej

Fråga 7

Antal barn som ni har på förskola idag

_____stycken

Barnets/ barnens ålder

_____
_____

Fråga 2

Högsta utbildning förälder 1

- Grundskolutbildning
- Gymnasium utbildning
- Högskola/universitet utbildning

Fråga 4

Är svenska ert modersmål

Förälder 1

- Ja
- Nej

Fråga 6

Används tolk på er förskola, vid de olika mötena?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Fråga 8

Finns det äldre syskon som tidigare varit på förskola?

- Ja
- Nej

Fråga 9

Hur fungerar samarbetet mellan ert hem och förskola i dagsläget?

- Bra
- Mindre bra
- Dåligt

Vid mindre bra eller dåligt vad tror ni att det beror på?

Fråga 10

Hur föredrar ni att få information från barnets förskola vid de olika mötena:

Vid inskolning

- Muntligt
- Skriftligt
- Både muntligt & skriftligt

Vid dagliga möten som lämning och hämtning

- Muntligt
- Skriftligt
- Både muntligt & skriftligt

Vid utvecklingssamtal

- Muntligt
- Skriftligt
- Både muntligt & skriftligt

Vid föräldramöten

- Muntligt
- Skriftligt
- Både muntligt & skriftligt

Fråga 11

Vilken information vill ni ha vid de olika mötena? (Flera alternativ kan kryssas i)

Vid inskolning:

- Namn på de pedagoger som jobbar på förskolan och telefonnummer till förskolan.
- Förskolans mål med verksamheten
- Rutiner på förskolan och hur en dag ser samt hur förskolans lokaler ser ut
- Praktisk information som extra kläder, blöjor, regnkläder.
- Information om vad som gäller vid arbetslöshet
- Att personalen berättar om tanken bakom verksamheten och upplägget av förskolans lokaler och rum.
- Speciella regler som förskolan har.
- Om förskolans tystnadsplikt.
- Information om barngruppen samt hur många barn som finns på förskolan.
- Personalens olika befattningar och deras arbetsgrad på förskolan.
- Ett informationshäfte som påminner om viktiga datum under terminen, exempelvis datum för föräldramöte, utflykter med mera.
- Annat: _____

Vid dagliga möten som lämning och hämtning

- Information om hur barnet har haft det under dagen på förskolan
- Förskolans aktiviteter
- Information om barnets dagliga utveckling (om de gjort framsteg, lärt sig något nytt)

-
- Vilka barnet lekt med under dagen
  - Information om hur barnet har ätit och vilken mat som serverats
  - Toalett besök, och om ert barn gjort "sina dagliga behov"
  - Om barnet sovit under dagen och i så fall hur länge
  - Om barnet skadat eller slagit sig
  - Annat: _____
-

Vid utvecklingssamtal

Vid föräldramöten

- Allmän information om förskolans verksamhet
  - Pedagogisk information (aktiviteter på förskolan)
  - Annat: _____
-

Fråga 12

Hur skulle ni vilja att föräldramötet organiseras?

- I större grupper med alla föräldrar samlade
- I mindre grupper med endast ett fåtal föräldrar
- I samband med olika aktiviteter i mindre grupper
- I samband med olika aktiviteter i större grupper
- Annat

Fråga 13

Hur önskar ni att få ut skriftlig information?

- Via entrédörren
- På barnets hylla
- I handen
- På posten
- Via mail (på datorn)
- Vi föredrar muntlig information före skriftlig
- Annat _____

Fråga 14

Skulle ni vilja ha några andra möten med förskolans personal?

- Ja
- Nej

Vid ja, ge förslag på andra möten som ni skulle vilja ha med barnets förskola:

Fråga 15

Känner ni att ni kan vända er direkt till förskolan med frågor och synpunkter på förskolans verksamhet?

- Ja
- Nej

Vid nej vad tror ni detta beror på?

Fråga 16

Hur uppfattar ni det dagliga mötet (tamburkontakten) mellan er och förskolans personal?

- Vi får den informationen vi vill ha om vårt barn spontant från personalen på förskolan.
  - Vi får oftast fråga personalen om hur barnets dag har varit.
  - Vi träffar sällan förskolans personal vid lämning och hämtning.
  - Vi frågar oftast inte personalen utan förvänta oss att, om något speciellt hänt berättar personalen det.
  - Vårt barn berättar själv om deras dag på förskolan, är det något oklart frågar vi personalen.
  - Annat: _____
-

Tack för dina svar!

M V H Heidi Dahlstedt & Åse Gustavsson

Fråga 17

Känner ni att ni får all information som ni önskar från er förskola

- Ja
- Nej

Vid nej vad tror ni detta beror på?

---

om nej, vilken information skulle ni vilja få?
